

Postupak sastavljanja odvojenih i konsolidiranih financijskih izvještaja

Strabić, Aleksandra

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:371080>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Poslovna ekonomija-smjer Računovodstvo i revizija

**POSTUPAK SASTAVLJANJA ODVOJENIH I
KONSOLIDIRANIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA**

Diplomski rad

Aleksandra Strabić

Zagreb, rujan 2021.

**Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Poslovna ekonomija-smjer Računovodstvo i revizija**

**POSTUPAK SASTAVLJANJA ODVOJENIH I
KONSOLIDIRANIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA**

**THE PROCESS OF PREPARING SEPARATE AND
CONSOLIDATED FINANCIAL STATEMENTS**

Diplomski rad

**Student: Aleksandra Strabić
JMBAG studenta: 0067550776
Mentor: Prof. dr. sc. Hrvoje Perčević**

Zagreb, rujan 2021.

Sažetak i ključne riječi

Kako bi društva opstala na današnjem, turbulentnom tržištu, ona se povezuju u grupe. Grupu čini matično društvo sa svim svojim ovisnim društvima. Matica ima obvezu sastavljanja odvojenih (nekonsolidiranih) i konsolidiranih financijskih izvještaja. Odvojeni financijski izvještaji jesu izvještaji matice bez svojih ovisnih društava, dok su konsolidirani financijski izvještaji, izvještaji grupe prikazani kao da je riječ o jednom poslovnom subjektu. Kako bi se donijele ispravne poslovne odluke, nekonsolidirani i konsolidirani financijski izvještaji moraju istinito i fer prikazivati imovinu, obveze, kapital, prihode i rashode odnosno moraju biti sastavljeni temeljem Međunarodnih ili Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja. Kako bi konsolidirani financijski izvještaji prikazivali financijski položaj, financijsku uspješnost i novčane tokove grupe, u konsolidiranim financijskim izvještajima eliminiraju se učinci transakcija između članova grupe te se u izvještajima prikazuju samo transakcije koje su članovi ostvarili sa poduzetnicima izvan grupe. Predmet eliminacijskih knjiženja jesu unutargrupna ulaganja, unutargrupna potraživanja i obveze te unutargrupni dobiti i gubici.

Cilj ovog rada jest objasniti računovodstveni koncept poslovnih spajanja, postupak i proces sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja te objasniti zakonski okvir koji se primjenjuje kod poslovnih kombinacija i sastavljanja te objave financijskih izvještaja.

Dakle, konsolidirani financijski izvještaji su neizostavan izvor informacija prilikom donošenja poslovnih odluka, no, bez obzira na njihovu važnost, tematika poslovnih spajanja i konsolidiranih financijskih izvještaja u Hrvatskoj još nije dovoljno razvijena, odnosno objašnjena te je iz tog razloga nerazumljiva velikom broju ljudi.

Ključne riječi: poslovno spajanje, matica, ovisno društvo, grupa, odvojeni (nekonsolidirani) financijski izvještaji, konsolidirani financijski izvještaji

Abstract and key words

In order for companies to stand in today`s turbuent market, they are grouped together. The group consists of the parent company with all its subsidiaries. The parent company is required to prepare separate (unconsolidated) and consolidated financial statements. Separate financial statements are the financial statements of the parent company without its subsidiaries, while the consolidated financial statements are the statements of the group which are presented as if they were a single business entity. In order to make right business decisions, unconsolidated and consolidated financial statements must present assets, liabilities, equity, income and expenses truthfully and fairly, which means they must be prepared on the basis of International or Croatian Financial Reporting Standards. In order for the consolidated financial statements to show the financial position, financial performance and cash flows of the group, the consolidated financial statements eliminate the effects of transactions between group members and show only transactions that members have with non-group entities. The subject of elimination postings are intragroup investments, intragroup receivables and liabilities and intragroup gains and losses. Due to the underdevelopment of the Croatian capital market, this topic is not yet sufficiently researched and explained. Also, a large number of people do not understand it.

The aim of this graduate thesis is to explain the accounting concept of business combinations, the procedure and process of compiling consolidated financial statements and to explain the legal framework which is used in business combinations, in preparing and publishing financial statements.

Therefore, consolidated financial statements are an indispensable source of information when people making business decisions, but, regardless of their importance, the topic of business combinations and consolidated financial statements in Croatia is not yet sufficiently explained and because of that many people does not understand it.

Key words: business merger, parent company, subsidiaries, group, separate (unconsolidated) financial statements, consolidated financial statements

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

(mjesto i datum)

STATEMENT ON ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i. e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

(personal signature of the student)

(place and date)

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet i ciljevi rada.....	1
1.2. Metode istraživanja i izvori podataka.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	2
2. ZAKONSKI OKVIR FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA	3
2.1. Računovodstvena načela	3
2.2. Standardi financijskog izvještavanja	5
2.3. Računovodstvene politike	6
3. POJMOVNO ODREĐENJE POSLOVNIH SPAJANJA.....	8
3.1. Pojam poslovnih spajanja.....	8
3.2. Vrste poslovnih spajanja	11
3.2.1. Pripajanje.....	11
3.2.2. Spajanje	14
3.2.3. Stjecanje	16
3.3. Računovodstveni okvir poslovnih spajanja	17
4. FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE MATICE	19
4.1. Odvojeni financijski izvještaji.....	19
4.1.1. Pojam odvojenih financijskih izvještaja	19
4.1.2. Mjerenje ulaganja u ovisna društva i postupak sastavljanja odvojenih financijskih izvještaja	20
4.2. Konsolidirani financijski izvještaji.....	23
4.2.1. Obveznici sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja	25
4.2.2. Postupci i proces konsolidacije financijskih izvještaja.....	27
4.2.3. Predmet eliminacije učinaka unutargrupnih transakcija.....	31
4.3. Javna objava i registar godišnjih financijskih izvještaja	35
5. SASTAVLJANJE ODVOJENIH I KONSOLIDIRANIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA NA PRIMJERU HEP GRUPE	38
5.1. Opći podaci o grupi	38
5.2. Odvojeni financijski izvještaji članova grupe	40
5.3. Konsolidirani financijski izvještaji grupe.....	46
6. ZAKLJUČAK	57
LITERATURA.....	58
POPIS SLIKA	60
POPIS TABLICA.....	61
ŽIVOTOPIS.....	62

1. UVOD

1.1. Predmet i ciljevi rada

U suvremenim tržišnim uvjetima kada svaki vjerovnik ili dioničar zahtijeva kvalitetne i pouzdane financijske informacije kako bi mogli pouzdano ulagati vlastita sredstva u poslovne subjekte očituje se velika važnost financijskih izvještaja. Naime, financijski izvještaji predstavljaju polazišnu točku za analizu poslovanja te pružaju realne, objektivne i pouzdane informacije o financijskom položaju, uspješnosti poslovanja i novčanim tokovima. Također, financijski izvještaji se koriste za donošenje poslovnih odluka i uspješno upravljanje društvom. Uslijed snažne globalizacije, društva se međusobno povezuju kako bi opstala na današnjem tržištu. Grupa predstavlja maticu sa svim svojim ovisnim društvima, a matica je društvo koje ima kontrolu nad ovisnim društvima. Iz tog razloga, osim odvojenih financijskih izvještaja pojedinih društava koja se nalaze unutar grupe, matice su dužne sastavljati konsolidirane financijske izvještaje. Konsolidirani financijski izvještaji su financijski izvještaji grupe koji su prikazani kao da je riječ o jednom ekonomskom subjektu. Razvijeni su i definirani razni postupci konsolidacije financijskih izvještaja kao i zakonska i računovodstvena regulativa financijskog izvještavanja.

Predmet ovog rada jest računovodstveni obračun poslovnih kombinacija te analiza procesa i postupaka koji se koriste kod sastavljanja odvojenih i konsolidiranih financijskih izvještaja matice. U radu se, također, analizira postupak sastavljanja odvojenih i konsolidiranih financijskih izvještaja na praktičnom primjeru članova HEP grupe kako bi se pobliže opisao i shvatio taj proces. Cilj ovog diplomskog rada je objasniti zakonski okvir za sastavljanje i javnu objavu financijskih izvještaja, objasniti računovodstveni koncept poslovnih kombinacija te pobliže objasniti sam proces i postupke koji se koriste kod sastavljanja odvojenih i konsolidiranih financijskih izvještaja.

1.2. Metode istraživanja i izvori podataka

Prilikom izrade ovog diplomskog rada koristila se literatura iz područja financijskog računovodstva što uključuje pretraživanje i analiziranje različitih stručnih časopisa i članaka, knjiga, zakona i internet stranica. Najvažnije istraživačke metode koje su se koristile kod pisanja ovog diplomskog rada jesu induktivna metoda (na temelju pojedinih činjenica ili informacija će se donijeti opći zaključak), metoda analize (rašćlanjivanje složenijih pojmova na jednostavnije) metoda dokazivanja (dokazivanje istinitosti određenih spoznaja) i metoda

deskripcije (opisivanje određenih procesa i postupaka). Pomoću navedene literature i istraživačkih metoda donijeti su relevantni zaključci koji su prikazani u radu.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je podijeljen na šest poglavlja. Nakon uvodnog dijela u kojem su objašnjeni ciljevi rada kao i metode prikupljanja podataka slijedi objašnjenje zakonskog okvira financijskog izvještavanja. U trećem poglavlju je objašnjeno što su to poslovne kombinacije i koje vrste poslovnih kombinacija postoje. Četvrto poglavlje bavi se financijskim izvještajima matice u okviru kojeg će se objasniti postupak sastavljanja i vrste odvojenih financijskih izvještaja te proces i postupci koji se koriste kod sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja. U petom poglavlju fokus je na HEP grupi koja je obveznik sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja kako bi se pobliže objasnio i shvatio proces sastavljanja financijskih izvještaja na praktičnom primjeru. Šesto poglavlje sadržava najvažnije zaključke i opažanja ovog diplomskog rada.

2. ZAKONSKI OKVIR FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA

Financijsko izvještavanje podrazumijeva prezentiranje informacija o financijskom položaju, uspješnosti i novčanim tokovima poslovnog subjekta. Postoje dvije vrste financijskog izvještavanja, a to je eksterno i interno izvještavanje. Upravljačko računovodstvo bavi se sastavljanjem računovodstvenih izvještaja za interne korisnike kao što su menadžment društva, zaposlenici itd. te interno izvještavanje nije zakonski regulirano. Financijski izvještaji koji su produkt financijskog računovodstva jesu izvještaj o financijskom položaju (bilanca), izvještaj o dobiti te izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjeni kapitala i bilješke uz financijske izvještaje te su ti financijski izvještaji prvenstveno namijenjeni eksternim korisnicima. Najznačajniji eksterni korisnici su sadašnji i potencijalni investitori i kreditori, dobavljači, kupci, Vlada i javnost. Svi oni zahtijevaju informacije kako bi utvrdili sigurnost svog ulaganja, predviđali poslovanje poduzeća u budućnosti, odredili visinu dobiti itd. Upravo iz tog razloga financijsko izvještavanje mora biti standardizirano i regulirano zakonskim okvirom kako bi bilo razumljivo svim eksternim korisnicima. Eksterno izvještavanje regulirano je standardima financijskog izvještavanja i ostalim zakonskim propisima iz područja računovodstva i financijskog izvještavanja kao što su Zakon o računovodstvu, Zakon o trgovačkim društvima, Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja i mnogi drugi. Zakonom o računovodstvu se određuje računovodstvo poduzetnika što podrazumijeva razvrstavanje poduzetnika u grupe poduzetnika (mikro, mali, srednji i veliki poduzetnici), vođenje poslovnih knjiga, primjena standarda financijskog izvještavanja, javna objava financijskih izvještaja i obavljanja nadzora. Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja pobliže određuje financijsko izvještavanje poduzetnika. Dakle, tim Pravilnikom se propisuje struktura i sadržaj godišnjih financijskih izvještaja. Zakon o trgovačkim društvima određuje osnivanje, ustroj, prestanak i statusne promjene trgovačkih društava. Nadalje, osim što su poduzetnici dužni pridržavati se gore navedenih zakona i propisa prilikom sastavljanja financijskih izvještaja, svaki poduzetnik, također, mora poštovati računovodstvena načela, standarde financijskog izvještavanja i računovodstvene politike što čini okvir financijskog izvještavanja.

2.1. Računovodstvena načela

Prilikom sastavljanja financijskih izvještaja svako društvo mora pripaziti na način na kojih ih sastavlja i prezentira. „Naime, svaki sustav općeprihvaćenih načela kojih se društva pridržavaju prilikom sastavljanja financijskih izvještaja sastoji se od tri osnovne komponente,

a to su: općeprihvaćeni koncepti, općeprihvaćena načela i općeprihvaćeni postupci.“¹ Pojam koncept možemo definirati kao nekakvu prvotnu zamisao pa su tako općeprihvaćeni koncepti financijskog izvještavanja određene pretpostavke, odnosno pravila sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja dok se općeprihvaćeni postupci primjenjuju kod obrade podataka kako bi se dobile računovodstvene informacije za potrebe financijskog izvještavanja. Nadalje, „opća načela u svezi mjerenja i priznavanja pozicija financijskih izvještaja su opća pravila i postupci koje je prihvatila računovodstvena struka, a koriste se kod sastavljanja i prezentacija financijskih izvještaja opće namjene.“² U okviru za primjenu Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja navedeno je devet najznačajnijih načela financijskog izvještavanja:

1. neograničenost vremena poslovanja
2. nastanak događaja
3. značajnost i sažimanje
4. dosljednost (materijalnost)
5. usporedivost
6. opreznost
7. prijeboj
8. bilančni kontinuitet – početna bilanca
9. odvojeno mjerenje stavki.

Navedenih načela financijskog izvještavanja moraju se pridržavati obveznici primjene Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja.

Nadalje, načela financijskog izvještavanja kojih se pridržavaju poslovni subjekti obveznici primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, nalaze se u Konceptijskom okviru financijskog izvještavanja MSFI-a i MRS-u 1. Načela su slijedeća:

1. Razumljivost
2. Važnost
3. Značajnost
4. Pouzdanost
5. Usporedivost

¹ Žager, K. et al. (2008) *Anliza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia, str. 108.

² Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, točka 1.3. *Računovodstvena načela*, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (17.3.2021.)

„Osim toga, MRS 1-Prezentiranje financijskih izvještaja, navodi pravila sastavljanja, prezentiranja te opća obilježja financijskih izvještaja, a to su: ³

1. fer prezentiranje i sukladnost s MSFI
2. neograničenost vremena poslovanja
3. računovodstvena osnova nastanka događaja
4. značajnost i sažimanje
5. prijeboj
6. učestalost izvještavanja
7. usporedne informacije
8. dosljedno prezentiranje.“

Dakle, svi poslovni subjekti se moraju pridržavati načela financijskog izvještavanja kako bi financijski izvještaji bili fer i objektivni te kako bi realno prikazivali financijski položaj, uspješnost i novčane tokove društava.

2.2. Standardi financijskog izvještavanja

„Računovodstveni standardi odnosno standardi financijskog izvještavanja predstavljaju detaljniju razradu pojedinih računovodstvenih načela u pogledu metoda obuhvata, računovodstvenog procesiranja i prezentiranja podataka i informacija, ili drugim riječima, računovodstvena načela čine temelj, tj. polaznu osnovu za utvrđivanje standarda.“⁴ Današnje tržište koje karakterizira visok stupanj suradnje između zemalja iz različitih dijelova svijeta zahtijeva harmonizaciju i ujednačavanje. Kako bi se olakšalo komuniciranje između različitih poslovnih subjekata te kako bi zainteresirani korisnici razumjeli njihove financijske izvještaje, 1973. godine osniva se Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde. „Odbor čini neovisna skupina stručnjaka s odgovarajućom kombinacijom iskustva u postavljanju računovodstvenih standarda, u pripremi, reviziji ili korištenju financijskih izvještaja te u računovodstvenoj edukaciji.“⁵ Spomenuti odbor objavljuje Međunarodne računovodstvene standarde koji su se sukladno promjenama u okruženju, odnosno ekonomiji i politici mijenjali te kojima je glavni cilj bio harmonizirati računovodstvene sustave različitih zemalja. 2004. godine Međunarodni računovodstveni standardi mijenjaju naziv u Međunarodni standardi financijskog izvještavanja. „Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI)

³ MRS 1-Prezentiranje financijskih izvještaja, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (17.3.2021.)

⁴ Žager, K. et al. : op. cit., str. 112.

⁵ International Accounting Standards Board, dostupno na: <https://www.ifrs.org/groups/international-accounting-standards-board/> (8.3.2021.)

obuhvaćaju Međunarodne računovodstvene standarde (MRS), njihove dopune i povezana tumačenja te Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (MSFI), njihove dopune i povezana tumačenja koji su utvrđeni od Europske komisije i objavljeni u službenom listu Europske unije.⁶ Međunarodne standarde financijskog izvještavanja prihvatio je velik broj zemlja kao vlastite standarde, dok su neke zemlje na temelju tih Standarda osmislile svoje, nacionalne računovodstvene standarde. Jedna od tih zemalja je i Hrvatska koja je 2008. godine objavila Hrvatske standarde financijskog izvještavanja. Hrvatske standarde financijskog izvještavanja donosi Odbor za standarde financijskog izvještavanja koji se sastoji od devet članova koje na prijedlog ministra financija imenuje i razrješava Vlada RH. Sukladno Zakonu o računovodstvu, u Hrvatskoj se primjenjuju i Međunarodni standardi financijskog izvještavanja i Hrvatski standardi financijskog izvještavanja. Veliki poduzetnici i subjekti od javnog interesa obvezni su prilikom sastavljanja financijskih izvještaja primjenjivati Međunarodne standarde financijskog izvještavanja, dok mikro, mali i srednji poduzetnici primjenjuju Hrvatske standarde financijskog izvještavanja. Kao najvažniji Standardi kojima se uređuje financijsko izvještavanje poslovnih subjekata mogu se izdvojiti MRS 1-Prezentiranje financijskih izvještaja, MRS 7-Izvještaj o novčanim tokovima, MRS 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji, MSFI 10-Konsolidirani financijski izvještaji, HSFI 1-Financijski izvještaji i HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji. „MRS 1-Prezentiranje financijskih izvještaja propisuje osnovu za prezentiranje financijskih izvještaja opće namjene kako bi se osigurala usporedivost s financijskim izvještajima subjekta za prethodna razdoblja i s financijskim izvještajima drugih subjekata.“⁷ HSFI 1- Financijski izvještaji predstavlja pojednostavljeni standard kojim se regulira izvještavanje mikro, malih i srednjih poduzetnika u Hrvatskoj. Ostale spomenute standarde, a osobito MSFI 10-Konsolidirani financijski izvještaji i HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji koriste grupe poduzetnika prilikom sastavljanja i prezentiranja konsolidiranih financijskih izvještaja.

2.3. Računovodstvene politike

Kao što je već rečeno, poduzetnik se prilikom sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja mora, osim zakonskih propisa, pridržavati i standarda financijskog izvještavanja na temelju kojih određuje svoje računovodstvene politike. Naime, iz financijskih izvještaja dobivaju se informacije o imovini, obvezama, kapitalu, prihodima, rashodima i novčanim

⁶ Kramar, K. i Pretnar Abičić, S. (2019). *MRS i MSFI*, Zagreb: Knjižnica za računovođe, plaće i računovodstveni standardi [online], dostupno na: <https://www.racunovodja.hr/33/mrs-i-msfi-uniqueidmRRWSbk196E4DjKFq6pChBZsCk8bXzARdeJ4z5ar7GTx95zl5NTmuw/> (8.3.2021.)

⁷ MRS 1-Prezentiranje financijskih izvještaja, točka 1, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (18.3.2021.)

tokovima. Upravo se računovodstvene politike odnose na priznavanje, mjerenje i objavljivanje ekonomskih kategorija u financijskim izvještajima, a odgovornost za primjenu računovodstvenih politika je na menadžmentu, no valja napomenuti kako menadžment poslovnog subjekta nije u potpunosti slobodan prilikom odabira računovodstvene politike. Poduzetnik je dužan primjenjivati računovodstvenu politiku koja je određena standardima financijskog izvještavanja. Kao ishodište računovodstvenih politika navode se načela financijskog izvještavanja i standardi financijskog izvještavanja. Računovodstvena načela kao smjernice kojih se poslovni subjekti pridržavaju prilikom financijskog izvještavanja i računovodstveni standardi koji predstavljaju detaljnu razradu računovodstvenih načela objedinjeni su u računovodstvenoj politici poslovnog subjekta. „Računovodstvene politike su posebna načela, osnove, dogovori, praksa i pravila koje primjenjuje poduzetnik pri sastavljanju i prezentiranju financijskih izvještaja.“⁸

„Nadalje, menadžeri trebaju biti oprezni prilikom odabira određene računovodstvene politike zato što one mogu značajno utjecati na troškove, zalihe, dobit i slično. Stoga se može reći da je temeljno pitanje računovodstvenih politika pitanje procjene bilančnih pozicija, odnosno pitanje materijalnog sadržaja financijskih izvještaja.“⁹ Sve korištene računovodstvene politike menadžment poduzeća dužan je objaviti u bilješkama. „Računovodstvene se politike u bilješkama moraju objasniti kao:“¹⁰

- primijenjene osnove mjerenja (procjene)
- svaka specifična računovodstvena politika nužna za postizanje razumljivosti financijskih izvještaja.“

Dakle, računovodstvene politike imaju važnu ulogu prilikom sastavljanja financijskih izvještaja iz razloga što mogu utjecati na pojedine pozicije financijskih izvještaja, no ukoliko se menadžment pridržava odabrane računovodstvene politike financijski izvještaji će realno i objektivno prikazivati financijski položaj i uspješnost poslovanja.

⁸ Baica, Z. (2011) *Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške*, Zagreb: Računovodstvo i porezi u praksi [online], 11/2011, dostupno na: <https://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/casopisprivitak/ripup-2011-11-036.pdf> (9.3.2021.)

⁹ Žager, K. et al. : op. cit., str. 103.

¹⁰ Proklin P., Brankić V. (2004) *Računovodstvene politike i bilješke uz temeljna financijska izvješća*, Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije, 2/2004, str. 110.

3. POJMOVNO ODREĐENJE POSLOVNIH SPAJANJA

U turbulentnom tržišnom okruženju društva su razvila različite politike, metode i postupke koje koriste kako bi opstala na tržištu. Jedna od metoda koju društva koriste jesu različite poslovne kombinacije s drugim društvima. „Sintagmom poslovne kombinacije označava se svako spajanje više poslovnih subjekata u jednu poslovnu jedinku, jedan privredni subjekt, odnosno svako podređivanje poslovnih subjekata drugim poslovnim subjektima.“¹¹ Nadalje, gospodarski efekti poslovnih kombinacija mogu biti ekonomski, tržišni i financijski. Ekonomski efekti podrazumijevaju snižavanje troškova po jedinici poslovne aktivnosti uslijed povećanja obujma poslovne aktivnosti dok se financijski efekti očituju u povećanju prihoda i smanjenju rashoda te povećanju sadašnje vrijednosti poslovnog subjekta. Gospodarski efekti odnose se na jačanje tržišne pozicije društva te stvaranje monopolske ili oligopolske pozicije na tržištu. „Sve poslovne kombinacije u kojima jedno društvo kontrolira drugo društvo rezultiraju poslovnim spajanjem.“¹²

3.1. Pojam poslovnih spajanja

Najjednostavnije rečeno, poslovno spajanje jest spajanje dvaju ili više odvojenih poslovnih subjekata u jedan izvještajni subjekt. MSFI 3, poslovna spajanja definira kao „transakciju ili drugi događaj kojim stjecatelj stječe kontrolu nad jednim poslovanjem ili više njih.“¹³ Takva definicija zahtijeva da stečena imovina i preuzete obveze sačinjavaju poslovnu djelatnost. Ukoliko stečena imovine i preuzete obveze ne sačinjavaju poslovnu djelatnost izvještajni subjekt je dužan transakciju ili poslovni događaj obračunati kao stjecanje imovine. Nadalje, prema HSFI 2, poslovna spajanja između dvaju odvojenih društava nastaju u slučaju kada jedno društvo stekne neto imovinu drugog društva ili kada stekne glavnički udjel u drugom društvu koji mu omogućava značajan utjecaj ili kontrolu nad stečenikovim poslovnim i financijskim politikama. „U skladu s navedenim definicijama poslovnog spajanja odnosno poslovnih kombinacija, definirane su tri osnovne vrste poslovnih kombinacija:“¹⁴

- poslovne kombinacije u kojima jedno društvo kontrolira drugo društvo

¹¹ Orsag, S. i Gulin, D. (1996) *Poslovne kombinacije*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 17.

¹² Gulin, D. i Perčević, H. (2013) *Financijsko računovodstvo: izabrane teme*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 209.

¹³ MSFI 3 *Poslovna spajanja*, točke 3, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (09.07.2021)

¹⁴ HSFI 2-*Konsolidirni financijski izvještaji*, točka 2.31., dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (18.3.2021.)

- poslovne kombinacije u kojima jedno društvo ima značajan utjecaj na drugo društvo
- poslovne kombinacije u kojima jedno društvo zajedno s drugim društvima ima zajedničku kontrolu nad trećim društvima.“

„Poslovne kombinacije u kojima jedno društvo zajedno s drugim društvima ima zajedničku kontrolu nad trećim društvima rezultira zajedničkim pothvatima.“¹⁵ U zajednički pothvat poduzetnici najčešće ulaze radi ostvarivanja nekih zajedničkih ciljeva, a takva vrsta poslovnih kombinacija postoji kada dva društva imaju zajedničku kontrolu nad trećim društvom.

Poslovne kombinacije u kojima jedno društvo ima značajan utjecaj na drugo društvo postiže se kada jedno društvo stekne između 20-50% dionica ili udjela s pravom glasa drugog društva. Takvo društvo naziva se pridruženo društvo. Dakle, ako neko društvo stekne 20-50% dionica u drugom društvu, ima pravo utjecati na financijske, operativne i druge odluke drugog (pridruženog) društva. „Postojanje značajnog utjecaja ulagatelja obično se dokazuje na jedan ili više sljedećih načina: ¹⁶

- Zastupanje u upravnom odboru ili ekvivalentnom upravnom tijelu suradnika
- Sudjelovanje u procesu donošenja politika
- Materijalne transakcije između roditelja i suradnika
- Razmjena rukovodećeg osoblja
- Pružanje bitnih tehničkih podataka.“

Poslovne kombinacije u kojima jedno društvo ima kontrolu nad drugim društvom rezultiraju stvaranjem grupe. Društvo koje ima kontrolu nad drugim društvom naziva se matica, a društvo koje je kontrolirano naziva se ovisno društvo. Najčešće, kontrola matice nad ovisnim društvom ostvaruje se kada matica stekne više od 50% dionica ili udjela s pravom glasa ovisnog društva, no kontrola se ne mora nužno postići temeljem vlasničkih instrumenata. Osim vlasničkih instrumenata, kontrola se može postići i putem ostalih ugovornih aranžmana. „Prema HSFI-u 2, kontrola nad ovisnim društvom postiže se ako matica zadovoljava jedan od navedenih uvjeta:¹⁷

- ima većinsko vlasništvo dionica ili udjela koji daju pravo glasa u drugom društvu

¹⁵Gulin, D. i Perčević, H. : op. cit., str. 210.

¹⁶HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 2.39., dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (18.3.2021.)

¹⁷Gulin, D. i Perčević, H. : op. cit., str. 211.

- ima pravo imenovati odnosno opozvati većinu članova uprave ili nadzornog odbora drugog društva
- ima pravo značajnog utjecaja nad drugim društvom na temelju ugovora ili drugog pravnog odnosa
- ako je većina članova uprave ili nadzornog odbora ovisnog društva, koji su tu funkciju obavljali u prošloj poslovnoj godini i još uvijek je obavljaju do sastavljanja godišnjih financijskih izvještaja, bila imenovana isključivo radi ostvarenja prava glasa matičnog društva
- ima udio ili pravo u odlučivanju u ovisnom društvu na temelju dogovora s drugim imateljima udjela ili prava u odlučivanju na način da nadzire većinu prava glasa u ovisnom društvu.“

MSFI 10 kontrolu definira na slijedeći način: „Ulagatelj ima kontrolu nad subjektom ako je temeljem svog sudjelovanja u njemu izložen varijabilnom prinosu, odnosno ima prava na njih te sposobnost utjecati na prinos svojom prevlašću u tom subjektu. Dakle, ulagatelj kontrolira neki subjekt onda i samo onda ako ima sve niže navedeno:

1. moć raspolaganja tim subjektom
2. izloženost ili prava u odnosu na varijabilni prinos na svoje sudjelovanje u tom subjektu
3. sposobnost primjene svojih ovlasti u tom subjektu na način da utječe na visinu svog prinosa“¹⁸

Valja napomenuti kako u svim poslovnim kombinacijama u kojima postoji kontrola jednog društva nad drugim postoji obveza sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja. Dakle, matrica ima obvezu sastavljanja odvojenih i konsolidiranih financijskih izvještaja o čemu će više riječi biti u narednim poglavljima.

Nadalje, stjecanje kontrole matice nad ovisnim društvom ne mora uvijek rezultirati stvaranjem grupe već matrica može steći ovisno društvo s namjerom da ga pripoji ili da se s njim spoji u novo društvo. „Tri oblika poslovnih spajanja prema računovodstvenom konceptu jesu: ¹⁹

- pripajanje tj. fuzija

¹⁸ MSFI 10 *Konsolidirani financijski izvještaji*, točke 6 i 7, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (27.06.2021)

¹⁹ Gulin, D. i Perčević, H. : op. cit., str. 211.

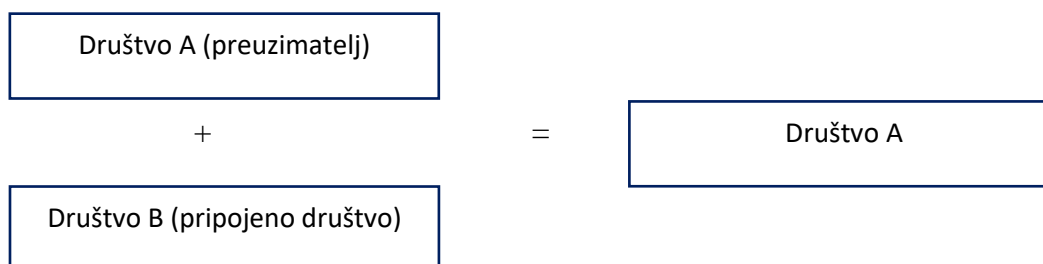
- statutarna konsolidacija tj. spajanje
- akvizicija tj. preuzimanje.“

3.2. Vrste poslovnih spajanja

Kao što je već rečeno, tri su vrste poslovnih spajanja ukoliko matica stekne 100% dionica ili glavnčkih udjela pravom glasa ovisnog društva, a to su pripajanje, spajanje i stjecanje. Također, stjecanje se može javiti i u slučaju kada matica ne stekne sve vlasničke udjele, ali ima kontrolu nad stečenim subjektom.

3.2.1. Pripajanje

„Pripajanje, odnosno fuzija je postupak u kojem jedno ili više društava prenose cijelu svoju imovinu u drugo društvo i time prestaju postojati bez provođenja postupka likvidacije. Pripajanjem članovi društva u zamjenu za svoje udjele u temeljnom kapitalu (što su imali u društvu koje prestaje postojati) dobivaju udjele u temeljnom kapitalu društva koje ih preuzima.“²⁰ Dakle, iz definicije pripajanja jest vidljivo da u tom postupku sudjeluju najmanje dva društva od kojih je jedno društvo preuzimatelj, a drugo društvo se naziva pripojeno društvo. Društvo preuzimatelj je najčešće neko veliko društvo koje pripaja drugo društvo, dok je pripojeno društvo, društvo koje je postalo dio društva preuzimatelja. „Upisom pripajanja u trgovački registar u kojem je upisano društvo preuzimatelj, pripojeno društvo prestaje postojati, a njegova cjelokupna imovina i obveze prelaze na preuzimatelja.“²¹

Slika 1 Pripajanje ili fuzija

Izvor: Pervan, I. (2012) *Računovodstvo poslovnih spajanja – prema MSFI i HSFI*. Zagreb: RRIF Plus, str. 8

Na slici iznad je vidljiv pojednostavljeni prikaz pripajanja jednog društva drugom društvu. Društvo B koje je u ovom slučaju pripojeno društvo, prenijelo je svu svoju imovinu i obveze u društvo A te je time prestalo postojati kao samostalni pravni subjekt.

²⁰ Alpha Capitalis (2019) *POSLOVNE KOMBINACIJE: Pripajanje trgovačkog društva u 5 koraka* [online], dostupno na: <https://alphacapitalis.com/2019/01/02/poslovne-kombinacije-pripajanje-trgovackog-drustva-u-5-koraka/> (10.3.2021.)

²¹ Pervan, I. (2012) *Računovodstvo poslovnih spajanja – prema MSFI i HSFI*. Zagreb: RRIF Plus, str. 8

„Sam postupak pripajanja provodi se u nekoliko koraka od kojih su najvažniji: ²²

1. PRIPREMA PRIPAJANJA- u prvom koraku sklapa se ugovor o pripajanju koji mora biti sklopljen u obliku javnobilježničke isprave.
2. IZVJEŠĆE O PRIPAJANJU- Uprava svakog društva koje sudjeluje u pripajanju mora sastaviti opširno pisano izvješće u okviru kojeg obrazlaže ugovor o pripajanju. Također, u tom izvješću treba upozoriti na teškoće ukoliko su se javile prilikom procjene vrijednosti društva.
3. REVIZIJA PRIPAJANJA- revizor pripajanja mora za svako društvo koje sudjeluje u pripajanju pregledati ugovor o pripajanju te izraditi pisano izvješće o obavljenoj reviziji. U izvješću se navodi zaključak o tome je li primjeren omjer predložene zamjene dionica.
4. ODLUKE GLAVNIH SKUPŠTINA-da bi ugovor o pripajanju bio valjan moraju ga odobriti glavne skupštine svih društava koje sudjeluju u pripajanju. Odluka kojom se daje ovo odobrenje donosi se glasovima što predstavljaju minimalno tri četvrtine temeljnog kapitala zastupljenog u glavnoj skupštini društva pri donošenju odluke. Za vrijeme održavanja glavne skupštine svakog društva dioničarima treba omogućiti uvid u ugovor o pripajanju i godišnja financijska izvješća, te druga potrebna izvješća i dokumentaciju.
5. UPIS U SUDSKI REGISTAR- svako društvo mora podnijeti prijavu za upis pripajanja u sudski registar. Upisom pripajanja u sudski registar, imovina i obveze pripojenog društva prelaze na društvo preuzimatelja.“

„Nadalje, moguće su razne kombinacije pripajanja: ²³

- Pripajanje dioničkih društava dioničkom društvu
- Pripajanje dioničkih društava društvu s ograničenom odgovornošću
- Pripajanje društva s ograničenom odgovornošću drugom društvu s ograničenom odgovornošću
- Pripajanje društva s ograničenom odgovornošću dioničkom društvu.“

„Valja napomenuti kako postoje dvije računovodstvene metode za poslovne kombinacije, a to su metoda stjecanja prema MSFI-u 3 odnosno metoda kupnje prema HSFI-u 2 i metoda

²² Alpha Capitalis (2019) *POSLOVNE KOMBINACIJE: Pripajanje trgovačkog društva u 5 koraka* [online], dostupno na: <https://alphacapitalis.com/2019/01/02/poslovne-kombinacije-pripajanje-trgovackog-drustva-u-5-koraka/> (10.3.2021.)

²³ Vukšić, Z. (2016) *Porezno i računovodstveno motrište prijenosa poslovanja*, Zagreb: Porezni vjesnik, 6/2016, str. 101.

udruživanja interesa.“²⁴ Između metode stjecanja i metode kupnje postoje određene razlike, ali je temeljni postupak isti. Sukladno računovodstvenim standardima, metoda udruživanja interesa nije dozvoljena za primjenu, ali se može primjenjivati kod unutargrupnih poslovnih spajanja. Ta metoda temelji se na kontinuitetu vlasništva te se imovina i obveze spojenih društava mjere i prenose po knjigovodstvenim vrijednostima. S druge strane, metoda kupnje, odnosno metoda stjecanja je relevantna metoda prilikom obračuna poslovnih spajanja te se imovina i obveze stečenog društva prenose u poslovne knjige društva stjecatelja po njihovim procijenjenim fer vrijednostima. „Primjena metode stjecanja (kupnje) nalaže: ²⁵

1. Identificiranje stjecatelja
2. Određivanje datuma stjecanja
3. Utvrđivanje vrijednosti stečene imovine, preuzetih obveza i nekontrolirajućeg interesa u stečeniku
4. Utvrđivanje vrijednosti goodwilla ili dobiti ostvarene kupnjom po cijeni nižoj od tržišne.“

U tablici ispod jest prikazana razlika dviju metoda za obračun poslovnih spajanja. Može se zaključiti da su metoda udruživanja interesa i metoda stjecanja (kupnje) važne računovodstvene metode koje se koriste u poslovnim kombinacijama. Glavna razlika između te dvije metode je u iskazivanju imovine i obveza gdje se kod metode udruživanja interesa imovina i obveze evidentiraju po knjigovodstvenim vrijednostima dok se kod metode stjecanja (kupnje) evidentiraju po fer vrijednostima.

Osnova za usporedbu	Metoda udruživanja interesa	Metoda stjecanja (kupnje)
<u>Značenje</u>	Metoda udruživanja interesa je ona u kojoj se imovina, obveze i rezerve kombiniraju i prikazuju po povijesnim vrijednostima na dan spajanja.	Metoda kupnje je računovodstvena metoda pri čemu se imovina i obveze društva prenositelja iskazuju po njihovoj fer vrijednosti u knjigama društva preuzimatelja, na dan spajanja.
<u>Primjenjivost</u>	Spajanje	Akvizicija
<u>Imovina i obveze</u>	Prikazuju se po knjigovodstvenim vrijednostima.	Pojavljaju se po fer tržišnim vrijednostima.
<u>Upis</u>	Sva imovina i obveze društava koja se spajaju zbrajaju se.	U knjigama preuzimatelja društva upisuju se samo ona imovina i obveze koje ona preuzima.

²⁴ Alpha Capitalis (2019) *Purchase Price Allocation – metoda stjecanja (kupnje)* [online], dostupno na: <https://alphacapitalis.com/2018/03/22/purchase-price-allocation-metoda-stjecanja-kupnje/> (19.3.2021.)

²⁵ Gulin, D. i Perčević, H. : op. cit., str. 212.

<u>Rezerve</u>	Identitet rezervi tvrtke koja se prenosi ostaje netaknuta.	Identitet rezervi prenositelja, osim statutarnih rezervi, ne ostaje netaknut.
<u>Razmatranje kupnje</u>	Razlika u iznosu naknade za kupnju i temeljni kapital usklađuje se s rezervama.	Naknada za stjecanje > fer vrijednost neto imovine = pozitivni goodwill Naknada za stjecanje < fer vrijednost neto imovine = negativni goodwill odnosno dobit od povoljne kupnje

Tablica 1 Prikaz razlike između metode udruživanja interesa i metode kupnje

Izvor: *Gadget-info.com* [online], dostupno na: <https://hr.gadget-info.com/difference-between-pooling-interest-method> (19.3.2021.)

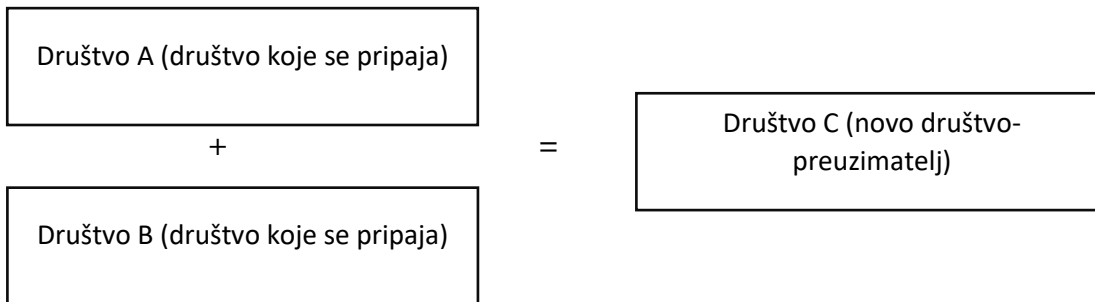
Nadalje, kod metode udruživanja interesa sva imovina i obveze društva koja se spajaju zbrajaju se, dok se kod metode stjecanja (kupnje) u knjige preuzimatelja upisuju samo one obveze i imovina koje on preuzima. Također, kao što je navedeno u tablici, kod metode udruživanja interesa rezerve tvrtke koja se prenosi ostaju netaknute, a kod metode stjecanja (kupnje) samo statutarne rezerve ostaju netaknute.

I za kraj valja napomenuti kako kod metode udruživanja interesa razlika između naknade kupnje i temeljnog kapitala se usklađuje sa pričuvama. Ukoliko je kod metode stjecanja (kupnje) naknada za stjecanje veća od fer vrijednosti neto imovine onda nastaje pozitivni goodwill, a ako je situacija obrnuta onda nastaje negativni goodwill, odnosno dobit od povoljne kupnje.

3.2.2. Spajanje

„Oblik poslovnog spajanja kod kojeg se dva društva spajaju u novoformirano društvo naziva se statutarnom konsolidacijom. Novoformirano društvo stječe sve dionice ili vlasničke udjele društva koje preuzima.“²⁶ Dakle, spajanjem nastaje novoformirano društvo u koje društva koja se spajaju prenose svu svoju imovinu i obveze. U trenutku upisa novog društva u trgovački registar društava koja se spajaju prestaju postojati. Nadalje, društva koja se spajaju u novo društvo gube svoju pravnu osobnost.

²⁶ Gulin, D. i Perčević, H. : op. cit., str. 223.

Slika 2 Spajanje (statutarna konsolidacija)

Izvor: Pervan, I. (2012) *Računovodstvo poslovnih spajanja – prema MSFI i HSFI*. Zagreb: RRIF Plus, str. 9

Iz prethodnog prikaza je vidljivo kako se društvo A i društvo B spajaju u novo društvo, društvo C te time prestaju postojati kao zasebni pravni subjekti, gube odvojenu računovodstvenu evidenciju i prenose svoju imovinu i obveze u novoosnovano društvo.

„Postupak statutarne konsolidacije se najčešće provodi kroz četiri koraka:²⁷

1. U prvom koraku uprave društva koja se spajaju dogovaraju sve uvjete statutarne konsolidacije
2. Nakon toga, dioničari društava koja se spajaju moraju odobriti uvjete konsolidacije. Ti uvjeti moraju biti u skladu s internim politikama i pravilnicima subjekta koji se spajaju te postojećim institucionalnim okvirom.
3. U trećem koraku novoformirano društvo izdaje dionice koje distribuira dioničarima društava koji se spajaju u novoformirani subjekt u zamjenu za njihove glavne dionice s pravom glasa
4. Novoformirani subjekt preuzima neto imovinu društava koja se spajaju čime ta društva prestaju postojati kao samostalni pravni subjekti te postaju dijelovi novoformiranog društva.“

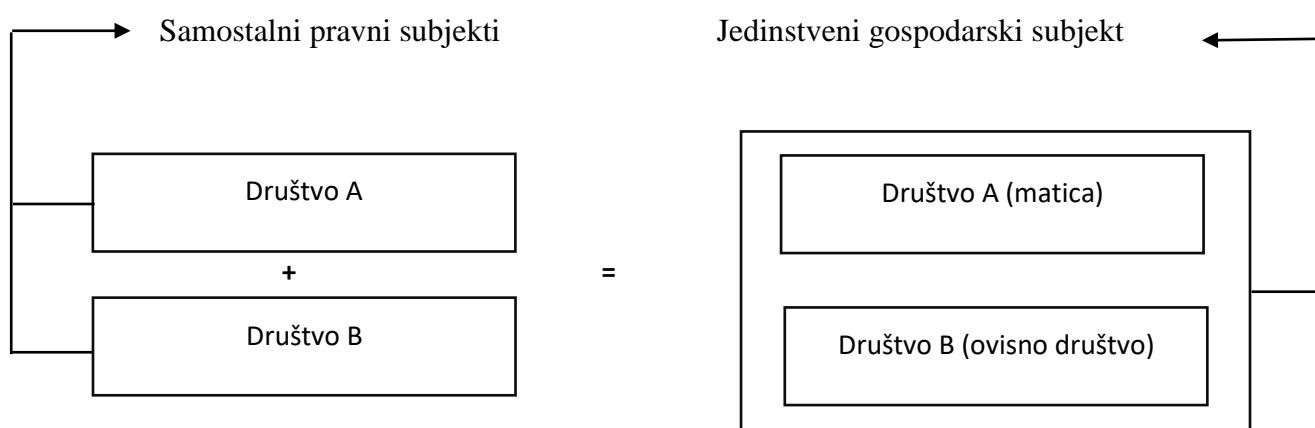
I za kraj valja napomenuti kako su računovodstvene metode za obračun spajanja iste kao i za pripajanje. Dakle, statutarna konsolidacija obračunava se primjenom metode kupnje ili stjecanja. U ovoj vrsti poslovnog spajanja potrebno je identificirati stjecatelja. „Za utvrđivanje

²⁷ibid., str. 224.

stjecatelja – subjekta koji stječe kontrolu nad nekim drugim subjektom, tj. stečenikom, obvezno se koriste upute iz MSFI-ja 10 Konsolidirani financijski izvještaji.“²⁸

3.2.3. Stjecanje

„Preuzimanje (stjecanje, akvizicija) oblik je spajanja kad jedno društvo stječe više od 50% dionica/udjela s pravom glasa drugoga društva, i pritom stječe kontrolu nad tim društvom. Procesom preuzimanja društvo stjecatelj preuzima stečeno društvo odnosno postaje njegov većinski vlasnik, čime preuzima kontrolu nad njegovim poslovanjem.“²⁹ Nakon stjecanja društva nastavljaju poslovati zadržavajući svoju pravnu osobnost.

Slika 3 Preuzimanje (akvizicija)

Izvor: Pervan, I. (2012) *Računovodstvo poslovnih spajanja – prema MSFI i HSFI*. Zagreb: RRIF Plus, str. 10

Kao što je vidljivo na prethodnoj slici, društvo A je matica, a društvo B je ovisno društvo. Preuzimanjem društva B, društvo A stječe kontrolu nad njegovim poslovanjem. Također, vidljivo je kako oba društva zadržavaju svoju pravnu osobnost.

„Matica sa svim svojim ovisnim društvima čini grupu odnosno konsolidirani subjekt. Grupa koju zajedno čine matica i sva njezina ovisna društva je ekonomski subjekt koji nema pravnu osobnost ni samostalnu računovodstvenu evidenciju, a nastaje isključivo konsolidacijom financijskih izvještaja matice i svih njezinih ovisnih društava.“³⁰ Nadalje, prema HSFI-u 2-Konsolidirani financijski izvještaji, ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima se obračunavaju primjenom metode troška ulaganja, dok prema MRS-u 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji, ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim

²⁸ MSFI 3, *Poslovna spajanja*, točka B 13, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (11.07.2021)

²⁹ Vukšić, Z. : op. cit., str. 103.

³⁰ Gulin, D. i Perčević, H. : op. cit., str. 234.

izvještajima mogu mjeriti ili po trošku ulaganja ili po fer vrijednosti u skladu s MSFI 9 ili metodom udjela.

3.3. Računovodstveni okvir poslovnih spajanja

Iz razloga što se sve više društva u svijetu spaja sa drugim društvima i sudjeluje u različitim tipovima poslovnih kombinacija razvijen je detaljni računovodstveni okvir poslovnih spajanja kojeg su se društva dužna pridržavati. Računovodstveni okvir poslovnih spajanja sastoji se od slijedećih MSFI-a/MRS-a i HSFI-a:

- MRS 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji
- MRS 28-Ulaganja u pridružene subjekte i zajedničke pothvate
- MSFI 3-Poslovna spajanja
- MSFI 10-Konsolidirani financijski izvještaji
- HSFI 2- Konsolidirani financijski izvještaji

„MRS 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji propisuje zahtjeve koji se tiču računovodstvenog iskazivanja i objavljivanja informacija o ulaganjima u ovisne subjekte, zajedničke pothvate i pridružene subjekte kad subjekt sastavlja nekonsolidirane financijske izvještaje.“³¹

„MRS 28-Ulaganja u pridružene subjekte i zajedničke pothvate, moraju primjenjivati svi subjekti koji su ulagatelji sa zajedničkom kontrolom ili značajnim utjecajem u subjektu koji je predmetom ulaganja. Nadalje, taj standard propisuje računovodstvo udjela u pridruženim subjektima.“³²

Nadalje, može se reći kako je MSFI 3-Poslovna spajanja najvažniji standard za poslovne kombinacije, odnosno poslovna spajanja. „Osnovni cilj tog standarda je povećati relevantnost, pouzdanost i usporedivost informacija koje izvještajni subjekt iznosi u svojim financijskim izvještajima o poslovnom spajanju i njegovim učincima.“³³

³¹ MRS 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji, točka 1, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (22.3.2021.)

³² MRS 28-Ulaganja u pridružene subjekte i zajedničke pothvate, točka 1 i 2, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (22.3.2021.)

³³ MSFI 3-Poslovna spajanja, točka 1, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (22.3.2021.)

„MSFI 10-Konsolidirani financijski izvještaji utvrđuje načela prikaza i sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja subjekta koji ima moć raspolaganja jednim ili više subjekata.“³⁴

„HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, određuje računovodstveni tretman ulaganja u ovisna društva, društva povezana sudjelujućim interesom i zajednički kontrolirane poduzetnike u odvojenim financijskim izvještajima matičnog društva, pothvatnika ili ulagatelja te u konsolidiranim financijskim izvještajima grupe.“³⁵

³⁴ MSFI 10-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 1, dostupno na: [utvrditi načela prikaza i sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja subjekta koji ima moć raspolaganja](#) (22.3.2021.)

³⁵ HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 2.1., dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (22.3.2021.)

4. FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE MATICE

Kao što je već spomenuto, uslijed snažne globalizacije društva se međusobno povezuju kako bi opstala na današnjem tržištu. „Grupa predstavlja maticu sa svim svojim ovisnim društvima. Dakle, matica je društvo koje ima kontrolu nad ovisnim društvima, a ovisno društvo je stečeno, odnosno preuzeto društvo. Matica je dužna sastavljati odvojene i konsolidirane financijske izvještaje.“³⁶ Sastavljanje odvojenih i konsolidiranih financijskih izvještaja regulirano je MRS-om 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji, MSFI-om 10-Konsolidirani financijski izvještaji i HSFI-om 2-Konsolidirani financijski izvještaji.

4.1. Odvojeni financijski izvještaji

Odvojeni financijski izvještaji podrazumijevaju temeljne financijske izvještaje matice bez ovisnih društava. Prema Zakonu o računovodstvu, u temeljne financijske izvještaje koje sastavlja matica ubrajamo izvještaj o financijskom položaju (bilanca), račun dobiti i gubitka, izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala i bilješke uz financijske izvještaje.

4.1.1. Pojam odvojenih financijskih izvještaja

„Odvojeni financijski izvještaji su oni koje prezentira matično društvo, ulagatelj u društva povezana sudjelujućim interesom ili pothvatnik u zajednički kontroliranom poduzetniku, u kojima su ulaganja iskazana na osnovi udjela u kapitalu, a ne na osnovi neto imovine i objavljenog rezultata poduzetnika koji je predmet ulaganja.“³⁷

„Nadalje, odvojeni financijski izvještaji i individualni financijski izvještaji nisu isti pojmovi, osnovna razlika između tih dvaju pojmova temelji se na kriteriju ulaganja. Naime, odvojene financijske izvještaje sastavljaju samo oni poslovni subjekti koji imaju ulaganja u vlasničke instrumente ovisnih društava, ulagači u pridružena društva i zajedničke pothvate. Dakle, subjekti koji nemaju ovisnih društava, pridruženih društava ili zajednički kontroliranih subjekta nemaju odvojenih financijskih izvještaja. Tada ovi subjekti sastavljaju svoje individualne financijske izvještaje.“³⁸

³⁶ Gulin, D. i Perčević, H.: op. cit., str. 235.

³⁷ HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 2.17. dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (23.3.2021.)

³⁸ Gulin, D., *Kriteriji provođenja i postupci konsolidacije financijskih izvještaja*, dostupno na: <https://www.yumpu.com/xx/document/read/23207859/kriteriji-provoaaenja-i-postupci-konsolidacije-financijskih-izvjeaataja> (23.3.2021.)

Novi MRS 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji detaljno definira odvojene (nekonsolidirane) financijske izvještaje kao i načine mjerenja ulaganja u ovisna i pridružena društva.

„Nekonsolidirani financijski izvještaji jesu financijski izvještaji koji se prezentiraju kao dodatak konsolidiranim financijskim izvještajima ili kao dodatak financijskim izvještajima ulagača koji nema ulaganja u ovisnim subjektima, ali ima ulaganja u pridruženim subjektima ili zajedničkim pothvatima, u kojima se u skladu s MRS-om 28 ulaganja u pridruženim subjektima ili zajedničkim pothvatima moraju obračunavati primjenom metode udjela, osim u slučajevima iz točaka 8. – 8.A.“³⁹

4.1.2. Mjerenje ulaganja u ovisna društva i postupak sastavljanja odvojenih financijskih izvještaja

Mjerenje ulaganja u ovisna društva prilikom sastavljanja odvojenih (nekonsolidiranih) financijskih izvještaja sukladno HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, provodi se po trošku. „Metoda troška ulaganja je metoda računovodstva ulaganja čime je ulaganje priznato po trošku nabave. Ulagatelj priznaje prihod, nakon datuma njegova stjecanja, samo u mjeri u kojoj prima raspodjelu zadržane dobiti poduzetnika u kojeg je izvršio ulaganje.“⁴⁰ Dakle, kod metode troška ulaganja valja naglasiti kako je subjekt dužan u svojim nekonsolidiranim financijskim izvještajima priznati prihod od dividendi u trenutku kad je dividenda izglasana.

„Nadalje, sukladno MRS-u 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji, pri sastavljanju nekonsolidiranih financijskih izvještaja subjekt je dužan ulaganja u ovisne subjekte, zajedničke pothvate i pridružene subjekte obračunati ili:⁴¹

- po trošku nabave
- u skladu s MSFI-jem 9 ili
- primjenom metode udjela iz MRS-a 28.“

Kao što je već ranije objašnjeno, metoda troška ulaganja jest računovodstvena metoda kod koje se ulaganje priznaje po trošku ulaganja, a trošak ulaganja čine svi troškovi koji nastaju prilikom stjecanja nekog oblika imovine. „Odnosno, trošak kod početnog priznavanja može definirati kao iznos plaćenog novca ili novčanih ekvivalenata ili fer vrijednost druge naknade

³⁹ MRS 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji, točka 6, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (23.3.2021.)

⁴⁰ HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 2.15., dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (23.3.2021.)

⁴¹ MRS 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji, točka 10, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (23.3.2021.)

plaćene odnosno dane u zamjenu za stjecanje udjela u ovisnom društvu. Matična društva koja u svojim nekonsolidiranim izvještajima obračunavaju ulaganja u ovisna društva po trošku, naknadno, na svaki sljedeći datum financijskog izvještavanja nakon početnog priznavanja, ulaganja u ovisna društva nastavljaju mjeriti po trošku.“⁴²

„MRS 27- Nekonsolidirani financijski izvještaji daje mogućnost poslovnim subjektima da ulaganja u ovisna društva obračunaju u skladu sa MSFI 9-Financijski instrumenti. Ako se poslovni subjekt odnosno matica odluči na tu mogućnost, ono mora, za potrebe mjerenja svoja ulaganja klasificirati u jednu od sljedećih kategorija financijske imovine definiranih u okviru MSFI-a 9:⁴³

- kategoriju financijske imovine po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka ili
- kategoriju financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit“

„Ako matično društvo odluči klasificirati svoja ulaganja u ovisna društva u kategoriju financijske imovine po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka, tada se prilikom početnog priznavanja ulaganja u ovisnim društvima mjere po fer vrijednosti stečenih vlasničkih udjela u ovisnom društvu. Naknadno, na datum svakog sljedećeg financijskog izvještavanja nakon početnog priznavanja, ulaganja u ovisna društva klasificirana u kategoriju financijske imovine mjere se po fer vrijednosti udjela na datum financijskog izvještavanja. Svaka razlika u fer vrijednosti između dva izvještajna datuma priznaje se u dobit ili gubitak obračunskog razdoblja.“⁴⁴

„Ako matično društvo odluči svoja ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranim financijskim izvještajima klasificirati u kategoriju financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, tada se ulaganja prilikom početnog priznavanja mjere po fer vrijednosti stečenih vlasničkih udjela u ovisnom društvu uvećanoj za transakcijske troškove koji se mogu izravno pripisati stjecanju tih udjela. Naknadno, na datum svakog sljedećeg financijskog izvještavanja nakon početnog priznavanja, ulaganja se mjere po fer vrijednosti udjela na datum financijskog izvještavanja. Razlike u fer vrijednosti između dva izvještajna datuma priznaju se u ostalu sveobuhvatnu dobit odnosno kao rezerve fer vrijednosti u kapital.“⁴⁵

⁴² Perčević, H. (2018) *Mjerenje ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranim financijskim izvještajima matičnog društva*. Zagreb: Računovodstvo i financije 11/2018, str. 36.

⁴³ Ibid

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

„Također, MRS 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji daje mogućnost poslovnom subjektu da ulaganja u ovisne subjekte, zajedničke pothvate i pridružene subjekte obračuna primjenom metode udjela iz MRS 28-Udjeli u pridruženim subjektima i zajedničkim pothvatima. Metoda udjela je računovodstvena metoda kojom se ulaganje, tj. udjel prvobitno iskazuje po trošku i zatim usklađuje da bi se obuhvatile promjene nastale u ulagateljevom udjelu u neto imovini subjekta koji je predmetom ulaganja nakon stjecanja. U dobit i gubitak ulagatelja ulazi njegov udjel u dobiti i gubitku subjekta koji je predmetom ulaganja, a ostala sveobuhvatna dobit ulagatelja uključuje njegov udjel u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti subjekta koji je predmet ulaganja.“⁴⁶ „Matično društvo koje u svojim nekonsolidiranim financijskim izvještajima obračunava svoja ulaganja (udjele) u ovisnim društvima primjenom metode udjela, ne smije te udjele obračunavati po fer vrijednosti.“⁴⁷

MRS 27/HSFI 2	POČETNO MJERENJE	NAKNADNO MJERENJE	PRIZNAVANJE UČINAKA NAKONADNOG MJERENJA
MRS 27- NEKONSOLIDIRANI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI	TROŠAK	TROŠAK	-
		PREMA MSFI 9: a) financijska imovina po fer vrijednosti kroz RDG	DOBIT ILI GUBITAK
		b) financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	OSTALA SVEOBUH VATNA DOBIT (REZERVE FER VRIJEDNOSTI)
		METODA UDJELA	DOBIT ILI GUBITAK, OSTALA SVEUBUH VATNA DOBIT
HSFI 2- KONSOLIDIRANI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI	TROŠAK	TROŠAK	-

Tablica 2 Usporedni prikaz zahtjeva MRS 27 i HSFI 2 u pogledu mjerenja ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima matice

Izvor: Perčević, H. (2018) *Mjerenje ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranim financijskim izvještajima matičnog društva*. Zagreb: Računovodstvo i financije 11/2018, str. 39.

⁴⁶ MRS 28-Udjeli u pridruženim subjektima i zajedničkim pothvatima, točka 3, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (24.3.2021.)

⁴⁷ Perčević, H. : op. cit., str. 37.

„Kao što je prikazano u tablici iznad prilikom početnog mjerenja ulaganja u ovisno društvo i HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji i MRS 27-Neonsolidirani financijski izvještaji zahtijevaju primjenu metode troška ulaganja. Nadalje, prema HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, naknadno se mjerenje, također, odvija primjenom metode troška ulaganja, dok MRS 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji dopušta primjenu triju metoda: mjerenje po trošku, mjerenje po fer vrijednosti u skladu s MSFI-em 9 i primjenu metode udjela. U slučaju kada se naknadno mjerenje provodi u skladu s MSFI-em 9, ulaganja se na datum izvještavanja mjere po fer vrijednosti pri čemu se promjene fer vrijednosti između dva izvještajna datuma priznaju ili u dobit/ gubitak ili u ostalu sveobuhvatnu dobit. Ako se ulaganja u ovisna društva obračunavaju primjenom metode udjela, tada se knjigovodstvena vrijednost ulaganja korigira za: matičin udjel u neto dobiti ili gubitku ovisnog društva te za matičin udjel u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti ovisnog društva. Korekcije udjela u neto dobiti ili gubitku priznaju se u dobit ili gubitak ulagača, a korekcije udjela u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti priznaju se u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti odnosno rezervama.“⁴⁸

4.2. Konsolidirani financijski izvještaji

U računovodstvenoj i financijskoj teoriji često se koristi pojam konsolidacija. „U kontekstu poslovnih kombinacija ili spajanja društava pojam konsolidacija ima nekoliko značenja, a to su: ⁴⁹

- to je jedno od poslovnih spajanja u kojem se formira novo društvo koje stječe dva ili više društva koja nakon stjecanja prestaju postojati kao pravni subjekti
- pod konsolidacijom, u općem smislu, misli se na proces stjecanja i na proces fuzije
- to je proces spajanja financijskih izvještaja matice i ovisnih društava.“

Konsolidacija u užem smislu se odnosi na spajanje financijskih izvještaja matice i njenih ovisnih društava. Spajanjem, odnosno konsolidacijom financijskih izvještaja nastaju konsolidirani financijski izvještaji.

„Konsolidirani financijski izvještaji su financijski izvještaji grupe poduzetnika u kojoj određeni poduzetnik (matično društvo) nad jednim ili više poduzetnika (društvo kći) ima

⁴⁸ Perčević, H. : op. cit., str. 39.

⁴⁹ Beams, A. F. (1992) *Advanced Accounting*. New Jersey: Prentice Hall, str. 942.

Gulin D., *Konsolidacija financijskih izvještaja društava za osiguranje*, dostupno na: <https://ef.sum.ba/sites/default/files/nastavni-materijali/Konsolidacija.pdf> (27.06.2021)

vladajući utjecaj (kontrolu) na određivanje financijskih i operativnih politika, a prikazuju grupu kao cjelinu.“⁵⁰

Proces sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja u biti znači spajanje odvojenih financijskih izvještaja. Procesom konsolidacije nastaje konsolidirani financijski izvještaj koji prikazuje poslovne aktivnosti grupe društva kao da je riječ o jednom društvu. Dakle, konsolidirani financijski izvještaji se pripremaju u grupi društva koja se sastoji od matice i ovisnih društva. Glavna svrha konsolidiranih financijskih izvještaja jest izvještavanje zainteresiranih korisnika, najčešće su to dioničari i vjerovnici matice, o rezultatima poslovanja i financijskom stanju matice i svih njenih ovisnih društava.

„Nadalje, MSFI 10-Konsolidirani financijski izvještaji definira konsolidirane financijske izvještaje kao financijske izvještaje grupe u kojima se aktiva i pasiva, prihodi i rashodi te novčani tokovi matice i njenih ovisnih subjekata prikazuju kao da pripadaju jednom gospodarskom subjektu kao cjelini.“⁵¹

Učinci međusobnih transakcija između društva unutar grupe se eliminiraju u konsolidiranim financijskim izvještajima. Konsolidirani financijski izvještaji odražavaju samo učinke transakcija koje su društva unutar grupe ostvarila sa društvima izvan grupe. U skladu s time, u konsolidiranim financijskim izvještajima matica mora eliminirati svoje ulaganje i učinke ulaganja u ovisna društva.⁵²

„Konsolidirani financijski izvještaji najčešće obuhvaćaju:⁵³

- a) konsolidiranu bilancu (konsolidirani izvještaj o financijskom položaju)
- b) konsolidirani izvještaj o dobiti (konsolidirani RDIG)
- c) konsolidirani izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti
- d) konsolidirani izvještaj o novčanim tokovima
- e) konsolidirani izvještaj o promjenama kapitala
- f) bilješke uz konsolidirane financijske izvještaje.“

Kao što je već spomenuto, najznačajniji korisnici konsolidiranih financijskih izvještaja jesu postojeći i potencijalni dioničari. Oni putem konsolidiranih financijskih izvještaja procjenjuju

⁵⁰ HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 2.11, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (24.3.2021.)

⁵¹ MSFI 10 – Konsolidirani financijski izvještaji, dodatak A-definicije, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (27.06.2021)

⁵² Gulin, D. i Perčević, H. : op.cit., str. 235.

⁵³ Perčević, H. (2020) *Sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja za 2019. godinu*, Zagreb: Računovodstvo i financije, 9/2020, str. 5.

sposobnost menadžmenta matice u upravljanju povjerenom imovinom. Zatim, dugoročni vjerovnici u konsolidiranim financijskim izvještajima prate poslovni rezultat grupe društava kojoj su odobrili kredite. Kao korisnike konsolidiranih financijskih izvještaja još treba spomenuti menadžment matice, financijske analitičare i javnost.

„Također, konsolidirani financijski izvještaji imaju određena ograničenja o kojima bi njihovi korisnici trebali voditi računa, a najznačajnija su: ⁵⁴

- a) zaseban financijski rezultat članova grupe nije objavljen u konsolidiranim financijskim izvještajima, tako se loši financijski rezultati nekih članova mogu skrivati iza rezultata drugih članova
- b) financijski pokazatelji koji se računaju na temelju konsolidiranih financijskih izvještaja agregatni su pokazatelji koji ne predstavljaju pojedine podružnice kao niti maticu
- c) pojedina konta poduzeća čiji se konsolidirani financijski izvještaji konsolidiraju nisu uvijek usporediva, primjerice kvaliteta i dužina pojedinih potraživanja mogu biti neusporediva.“

Dakle, unatoč nabrojenim nedostacima konsolidiranih financijskih izvještaja oni su neizostavan izvor informacija prilikom donošenja važnih poslovnih odluka.

4.2.1. Obveznici sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja

Obveza sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja propisana je Zakonom o računovodstvu i Zakonom o trgovačkim društvima dok je struktura i sadržaj konsolidiranih financijskih izvještaja propisan Pravilnikom o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja. Nadalje, sva detaljna pravila konsolidacije financijskih izvještaja su uređena Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja i Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja. „Matica prilikom sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja upotrebljava one standarde koje upotrebljava i prilikom sastavljanja odvojenih (nekonsolidiranih) financijskih izvještaja. Ukoliko unutar grupe pojedina ovisna društva primjenjuju standarde financijskog izvještavanja različite od onih koje primjenjuje matično društvo tada će takvo ovisno društvo za potrebe konsolidacije financijskih izvještaja morati

⁵⁴ Orsag, S. i Gulin, D. op. cit., str. 330.

sastaviti svoje financijske izvještaje primjenom onih standarda financijskog izvještavanja koje primjenjuje matično društvo.“⁵⁵

„Sukladno HSFI-u 2-Konsolidirani financijski izvještaji, konsolidirane godišnje financijske izvještaje dužan je sastavljati poduzetnik iz Republike Hrvatske koji u grupi poduzetnika predstavlja matično društvo. Matično društvo sa svim svojim ovisnim društvima konsolidira se bez obzira na to gdje se nalaze sjedišta tih ovisnih društava.“⁵⁶

Dakle, konsolidirane financijske izvještaje mora sastavljati matično društvo poštujući standarde i važeće zakone, no valja napomenuti da HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji i MSFI 10-Konsolidirani financijski izvještaji propisuju određene uvjete kad matična društva nisu obvezna sastaviti konsolidirane financijske izvještaje.

„Matično društvo nije dužno sastavljati konsolidirane godišnje financijske izvještaje ako se u grupi osim matičnog društva nalaze samo ovisna društva koji pojedinačno ili skupno nisu značajni za konsolidirane godišnje izvještaje grupe, osim ako grupa uključuje poduzetnike od javnog interesa ili ako Hrvatski standardi financijskog izvještavanja ili Zakon o računovodstvu ne propisuju drukčije.“⁵⁷

„Nadalje, HSFI 2 navodi situacije u kojima matica u konsolidirane financijske izvještaje ne treba uključiti ovisno društvo (uključujući i subjekte od javnog interesa):⁵⁸

- a) kada informacije potrebne za sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja nisu dostupne bez pretjeranih troškova ili pretjeranog kašnjenja
- b) dionice ili udjeli tog poduzetnika drže se isključivo s ciljem njihove naknadne prodaje
- c) snažna dugoročna ograničenja ometaju matično društvo u upravljanju društvom.“

„Prema MSFI 10-Konsolidirani financijski izvještaji, uvjeti koji trebaju biti ispunjeni kako matično društvo ne bi bilo obavezno sastaviti konsolidirane financijske izvještaje jesu slijedeći:⁵⁹

⁵⁵ Perčević, H. (2020) *Sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja za 2019. godinu*, Zagreb: Računovodstvo i financije, 9/2020, str. 5.

⁵⁶ HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 2.46, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (25.3.2021.)

⁵⁷ HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 2.48, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (25.3.2021.)

⁵⁸ HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 2.50, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (25.3.2021.)

- a) ovisno društvo je u potpunom ili djelomičnom vlasništvu nekog drugog subjekta i svih njegovih drugih vlasnika, što uključuje one koji inače nemaju pravo glasa, koji su obaviješteni da matica ne prezentira konsolidirane financijske izvještaje i tome se ne protive
- b) njezinim se dužničkim ili glavničkim instrumentima ne trguje na javnom tržištu
- c) nije podnijela ili nije u postupku podnošenja financijskih izvještaja komisiji za vrijednosne papire ili nekoj drugoj regulatornoj agenciji radi izdavanja bilo koje klase instrumenata na javnom tržištu
- d) njezina krajnja ili posredna matica izrađuje financijske izvještaje koji su dostupni javnosti, u skladu su s MSFI-jima i u kojima su ovisna društva konsolidirana ili mjerena po poštenoj vrijednosti s pomoću računa dobiti ili gubitka u skladu s ovim MSFI-jem“

„Na datum gubitka kontrole prestaje obveza konsolidacije financijskih izvještaja ovisnog društva. Matično društvo gubi kontrolu kad izgubi moć kontroliranja financijskih i operativnih politika poduzetnika u kojeg investira te dobivanja koristi iz njegovih aktivnosti.“⁶⁰

4.2.2. Postupci i proces konsolidacije financijskih izvještaja

Konsolidacija financijskih izvještaja se provodi u situaciji odnosa matično društvo-ovisno društvo, odnosno u situaciji kada jedno društvo ima kontrolu nad jednim ili više ovisnih društava. „Osnovni kriterij za provođenje konsolidacije financijskih izvještaja je postojanje kontrole jednog društva (matice) nad drugim (ovisnim društvom). Bez egzistencije kontrole matice nad ovisnim društvom nema ni temelja za sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja.“⁶¹

„Sam proces i postupci konsolidacije financijskih izvještaja propisani su Međunarodnim i Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja, a računovodstvena načela koja se primjenjuju prilikom sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja u osnovi su ista kao da se radi o sastavljanju temeljnih financijskih izvještaja.“⁶²

⁵⁹ MSFI 10-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 4a, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR>

⁶⁰ HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 2.90, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (29.3.2021.)

⁶¹ Gulin, D. i Perčević, H. : op. cit., str. 236.

⁶² Orsag, S. i Gulin, D: op. cit., str. 328.

„Financijski izvještaji matičnog društva i njegovih ovisnih društava, ulagatelja i društava povezanih sudjelujućim interesom te pothvatnika i zajednički kontroliranih poduzetnika koji se koriste u pripremi konsolidiranih financijskih izvještaja moraju se pripremiti na isti izvještajni datum. Kad su izvještajni datumi različiti, ovisno društvo, društvo povezano sudjelujućim interesom i zajednički kontrolirani poduzetnik moraju pripremiti, za potrebe konsolidacije, dodatne financijske izvještaje na isti datum na koji ih priprema matično društvo, osim ako takva priprema nije praktična.“⁶³

Također, prilikom sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja matica i ovisno društvo moraju koristiti iste računovodstvene politike za iste transakcije i druge poslovne događaje.

„Sam postupak konsolidacije financijskih izvještaja matica provodi u radnim bilješkama za konsolidaciju koje predstavljaju posebnu evidenciju odvojenu od klasične računovodstvene evidencije.“⁶⁴

Kako bi se lakše razumjelo što je to radna bilješka za konsolidaciju na slici ispod je prikazan primjer izgleda takve bilješke.

Red br.	Stavke	Matica	Ovisno društvo	Eliminacije		Konsolidirano
				Duguje	Potražuje	

Slika 4 Primjer izgleda radnih bilješki za konsolidaciju financijskih izvještaja

Izvor: Gulin, D. i Perčević, H. (2013) *Financijsko računovodstvo: izabrane teme*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 242.

„Dvije su osnovne operacije koje se provode u radnim bilješkama za konsolidaciju financijskih izvještaja, a to su:⁶⁵

1. dodavanje odnosno zbrajanje
2. eliminacije.“

„U procesu dodavanja odnosno zbrajanja zbrajaju se istovrsne stavke financijskih izvještaja matice i ovisnih društava koje su rezultat njihove aktivnosti s trećim subjektima izvan konsolidacijske grupe. Financijski izvještaji matice i ovisnih društava zbrajaju se po jednakim stavkama kako bi konsolidirani financijski izvještaji predstavljali grupu kao da je riječ o

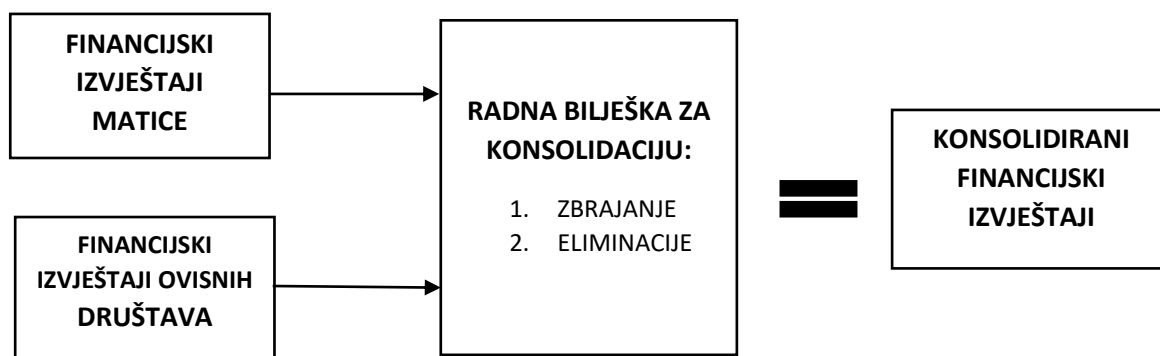
⁶³ HSFI 2-Konsolidirani financijski izvještaji, točka 2.59, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (29.3.2021.)

⁶⁴ Gulin, D. i Perčević, H. : op. cit., str. 239.

⁶⁵ Orsag, S. i Gulin, D. : op. cit., str. 347.

jednom ekonomskom subjektu. Operacija eliminacije koristi se za eliminiranje učinaka međusobnih transakcija između društava unutar grupe. Kako bi konsolidirani financijski izvještaji odražavali grupu koju čini matrica sa svim svojim ovisnim društvima kao jedan ekonomski subjekt, potrebno je provesti eliminacijska knjiženja kojima se eliminiraju učinci njihovih međusobnih transakcija.“⁶⁶

Dakle, kako bi konsolidirani financijski izvještaji istinito i fer prezentirali financijski položaj, financijsku uspješnost i novčane tokove grupe moraju odražavati samo učinke transakcija koje su članovi grupe ostvarili s trećim osobama izvan grupe, dok se učinci njihovih međusobnih transakcija moraju eliminirati iz konsolidiranih financijskih izvještaja o čemu će više riječi biti u narednom poglavlju.

Slika 5 Pojednostavljeni postupak konsolidacije financijskih izvještaja

Izvor: vlastita izrada autora

Kao što je na prethodnoj slici prikazano, postupak konsolidacije financijskih izvještaja matice i njenih ovisnih društava provodi se u radnim bilješkama za konsolidaciju u okviru koje se provode dvije operacije, a to su zbrajanje i eliminacije. Te dvije poslovne operacije se primjenjuju u postupku konsolidacije financijskih izvještaja iz dva osnovna razloga:

1. matrica i ovisna društva posluju s drugim društvima izvan grupe te se stavke financijskih izvještaja koje su odraz transakcija sa subjektima izvan grupe moraju zbrojiti
2. matrica i ovisno društvo mogu poslovati međusobno te je učinke unutargrupnih transakcija potrebno eliminirati

⁶⁶ Gulin, D. i Perčević, H.: op.cit., str. 239.

„Nakon što su provedene operacije zbrajanja i eliminacije sastavljaju se konsolidirani financijski izvještaji čiji je cilj prezentiranje financijskog položaja, uspješnosti poslovanja i novčanog toka matice i ovisnih društava zajedno kao da je riječ o jednom subjektu.“⁶⁷

„Matica, koja je obvezna sastavljati konsolidirane financijske izvještaje, može provoditi konsolidaciju na datum stjecanja ovisnog društva ili nakon stjecanja ovisnog društva na datum sastavljanja financijskih izvještaja. Razlika u datumu provođenja konsolidacije financijskih izvještaja može proisteći zbog primijenjene računovodstvene metode praćenja ulaganja u dionice ili udjele.“⁶⁸

„Proces konsolidacije financijskih izvještaja iznimno je kompleksan, a sastoji se od slijedećih faza:⁶⁹

1. utvrđivanje troška ulaganja, odnosno naknade za stjecanje dionica ovisnog društva
2. utvrđivanje knjigovodstvene vrijednosti stečenih dionica
3. utvrđivanje fer vrijednosti neto imovine stečenog društva
4. utvrđivanje razlike između troška ulaganja i fer vrijednosti neto imovine stečenog društva
5. evidentiranje transakcije stjecanja ovisnog društva u glavnoj knjizi matice
6. provođenje eliminacijskih knjiženja i evidentiranje razlike između troška stjecanja i fer vrijednosti neto imovine stečenog društva
7. izrada radnih bilješki za konsolidaciju financijskih izvještaja
8. sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja.“

Dakle, kroz prve tri faze se utvrđuje trošak poslovnog spajanja prema HSFI 2 odnosno naknada za stjecanje prema MSFI 3, knjigovodstvena vrijednost neto imovine i fer vrijednost neto imovine stečenog društva. „Naknada za stjecanje prema MSFI-u 3 mjeri se po fer vrijednosti koja se izračunava kao zbroj fer vrijednosti na datum stjecanja imovine koju je stjecatelj prenio, obveza koje je stjecatelj stvorio bivšim vlasnicima te vlasničkih udjela koje je stjecatelj izdao.“⁷⁰ Trošak stjecanja dionica prema HSFI 2 uključuje fer, odnosno tržišnu vrijednost dionica i transakcijske troškove poslovnog spajanja. „Nadalje, knjigovodstvena vrijednost neto imovine utvrđuje se u računovodstvenoj evidenciji ovisnog društva na temelju knjigovodstvene vrijednosti kapitala, odnosno imovine i obveza i broja emitiranih dionica. Fer

⁶⁷ Gulin, D. i Perčević, H. : op. cit., str. 239.

⁶⁸ ibid., str. 240.

⁶⁹ Ibid., str. 241.

⁷⁰ MSFI 3-Poslovna spajanja, točka 37., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (03.07.2021)

vrijednost neto imovine ovisnog društva utvrđuje se samo u slučaju kada neka imovina ili obveze ovisnog društva nisu iskazane po fer vrijednosti. Tada se utvrđena knjigovodstvena vrijednost neto imovine korigira na fer vrijednost u procesu konsolidacije financijskih izvještaja.“⁷¹

U četvrtoj fazi konsolidacije financijskih izvještaja utvrđuje se razlika između troška ulaganja, odnosno naknade za stjecanje i fer vrijednosti neto imovine stečenog društva. „Ukoliko je trošak ulaganja u dionice tj. naknada za stjecanje veća od fer vrijednosti neto imovine ovisnog društva nastaje goodwill, odnosno razlika između tih dviju veličina se iskazuje kao goodwill. S druge strane, ako je trošak ulaganja odnosno naknada za stjecanje niža od fer vrijednosti neto imovine ovisnog društva onda se takva razlika iskazuje kao prihod, odnosno dobit od povoljne kupnje.“⁷²

„Nakon toga matica evidentira stjecanje dionica ovisnog društva u svojoj evidenciji, točnije u glavnoj knjizi. Ulaganje u dionice ovisnog društva inicijalno se iskazuje po trošku ulaganja. Matica, također provodi eliminacijska knjiženja i to u posebnoj evidenciji odvojenoj od računovodstvene evidencije ustrojene za sastavljanje financijskih izvještaja. Provedenim eliminacijskim knjiženjem stvara se osnova za sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja, budući da se njima poništavaju učinci međusobnih transakcija između članova grupe. Nakon provedenih eliminacijskih knjiženja izrađuju se radne bilješke za konsolidaciju financijskih izvještaja. U zadnjoj fazi procesa sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja sastavljaju se konsolidirani financijski izvještaji.“⁷³

4.2.3. Predmet eliminacije učinaka unutargrupnih transakcija

Ključna točka u procesu konsolidacije financijskih izvještaja je eliminacija međusobnih transakcija između članova grupe. „Matica i sva njezina ovisna društva koja zajedno čine grupu samostalni su subjekti s pravnim subjektivitetom koji u svakodnevnom poslovanju mogu redovito međusobno provoditi određene transakcije.“⁷⁴

Naime, postupak eliminacije učinaka unutargrupnih transakcija jedan je od složenijih koraka pri sastavljanju konsolidiranih financijskih izvještaja. To je neizostavan korak u sastavljanju konsolidiranih financijskih izvještaja bez kojeg konsolidirani financijski izvještaji ne bi istinito i fer prezentirali financijski položaj, financijsku uspješnost i novčane tokove grupe.

⁷¹ Gulin, D. i Perčević, H. : op. cit., str. 241.

⁷² MSFI 3-Poslovna spajanja, točke 32. i 34., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (6.4.2021.)

⁷³ Gulin, D. i Perčević, H.: op. cit., str. 241. i 242.

⁷⁴ Ibid., str. 246.

Dakle, eliminacija učinaka unutargrupnih transakcija provodi se s ciljem prilagođavanja salda konta matice i ovisnih društava kao da se radi o jedinstvenoj cjelini. Eliminacijska knjiženja se provode uz radne bilješke sa svrhom da se u konsolidiranim financijskim izvještajima prikažu jedino transakcije koje grupa ima sa vanjskim subjektima. Učinci svih transakcija između članova grupe nemaju utjecaja na konsolidirane financijske izvještaje te se učinci takvih transakcija eliminiraju. Učinci tih transakcija jesu uključeni u odvojene financijske izvještaje matice, odnosno financijske izvještaje ovisnih društava.

„Općenito, u procesu konsolidacije financijskih izvještaja predmetom eliminacijskih knjiženja su: ⁷⁵

1. unutargrupna ulaganja
2. unutargrupna potraživanja i obveze
3. unutargrupni dobiti i gubici (prihodi i rashodi).“

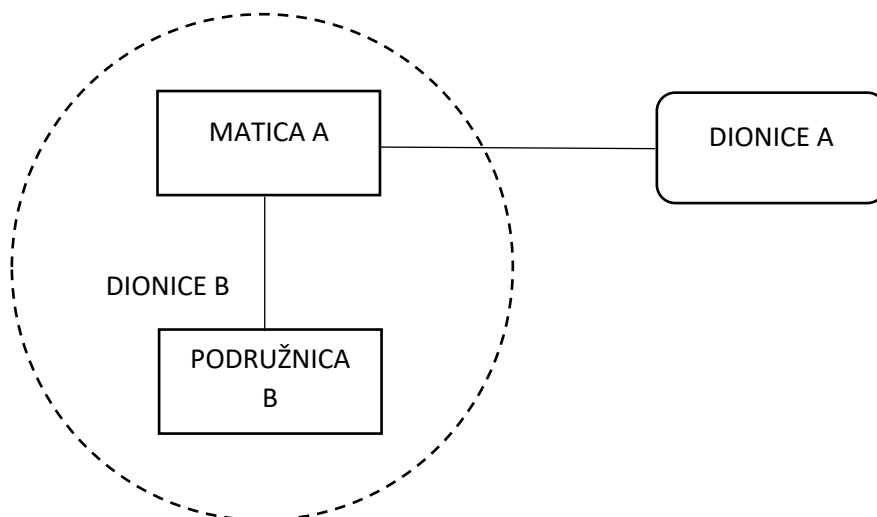
„Pod međukompanijskim ulaganjima najčešće se podrazumijevaju ulaganja matice u vlasničke dionice ili udjele ovisnog društva, ali u širem smislu ona obuhvaćaju sva međusobna ulaganja u vlasničke dionice ili udjele između subjekata koji čine grupu.“⁷⁶

„Do eliminacije dolazi zato što matica ne može u financijskom izvješću iskazati ulaganje u sebe. Dionice matice koje se nalaze van konsolidiranog subjekta kod treće osobe se smatraju glavnim dionicama. Zadržana dobit i zakonske rezerve matice će se iskazati u konsolidiranom izvješću jer predstavljaju neraspodijeljenu dobit iz prethodnih razdoblja grupe. S druge strane, zadržana dobit ovisnog društva u konsolidiranim financijskim izvješćima se ne iskazuje jer predstavlja vlasnički udjel zadržan unutar konsolidiranog subjekta. Također se utvrđuje potencijalni goodwill koji se evidentira kao dugotrajna nematerijalna imovina (pozitivan goodwill) odnosno prihod u razdoblju spajanja (negativan goodwill).“ ⁷⁷

⁷⁵ Gulin, D. i Perčević, H.: op. cit., str. 246.

⁷⁶ Gulin, D. i Perčević, H.: op. cit., str. 247.

⁷⁷ Žic, I. (2000) *Konsolidirana financijska izvješća i postupak konsolidacije*, Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije, 4/2000, str. 32

Slika 6 Odnos dionica konsolidiranog subjekta

Izvor: Orsag, S. i Gulin, D. (1996) *Poslovne kombinacije*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 335.

„Ulaganja u ovisna društva, koja su iskazana u matičinom odvojenom izvještaju o financijskom položaju u okviru dugotrajne financijske imovine, matica eliminira na sljedeći način:⁷⁸

- Potražnim knjiženjem u radnim bilješkama eliminira se ulaganje u ovisno društvo
- Dugovnim knjiženjem eliminira se vlasnički udio u kapitalu ovisnog društva.“

Ukoliko je iznos ulaganja u matično društvo veći od vlasničkog udjela onda nastaje goodwill. Tada matično društvo eliminira međukompanijsko ulaganje na sljedeći način: na dugovnoj strani knjiži udjele u temeljnom kapitalu te udjele u zadržanoj dobiti i rezervama kapitala ako ih ima, te goodwill, dok na potražnoj strani knjiži iznos ulaganja u ovisno društvo i manjinski interes.

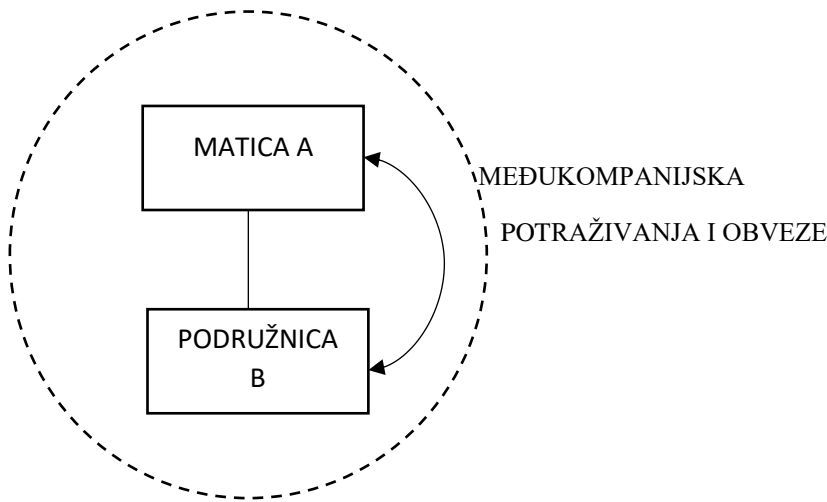
„Dakle, može se reći da ulaganje u ovisno društvo u konsolidiranoj bilanci zamjenjuju njegova imovina, obveze, goodwill odnosno dobit od povoljne kupnje i nekontrolirajući interes.“⁷⁹

„Međukompanijska potraživanja i obveze su međusobna potraživanja i obveze između matice i ovisnih društava odnosno između članova grupe. S aspekta grupe međusobna potraživanja i

⁷⁸ Pervan, I.: op. cit., str. 163.

⁷⁹ Ibid., str. 164.

obveze između članova grupe nemaju efekta prema subjektima izvan konsolidacijske grupe stoga se ne iskazuju u konsolidiranom izvještaju o financijskom položaju.“⁸⁰

Slika 7 Međukompanijska ulaganja

Izvor: Orsag, S. i Gulin, D. (1996) Poslovne kombinacije. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 335.

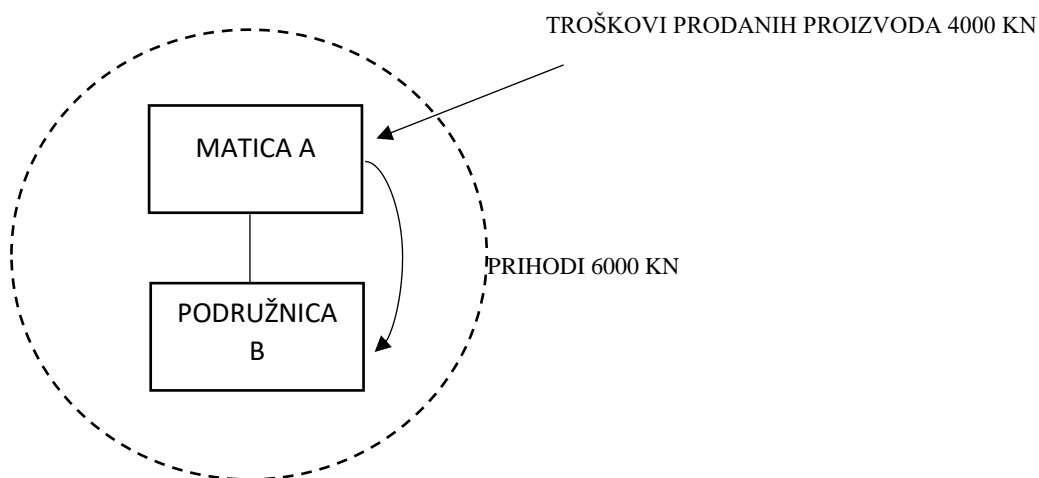
„Eliminacija međukompanijskih potraživanja i obveza temelji se na činjenici da neko društvo ne može dugovati samo sebi, odnosno ne može potraživati samo prema sebi. S točke grupe međusobna potraživanja i obveze ne postoje ili se poništavaju.“⁸¹

„Međukompanijski dobici i gubici odnosno prihodi i rashodi su dobici i gubici, tj. prihodi i rashodi ostvareni u transakcijama između članova grupe. Svi dobici i gubici odnosno prihodi i rashodi nastali prodajom zaliha, dugotrajne imovine ili drugim transakcijama između članova grupe ne uključuju se u konsolidirane financijske izvještaje i predmetom su eliminacijskih knjiženja u procesu konsolidacije financijskih izvještaja, budući da ti dobici i gubici s aspekta grupe nisu ostvareni u transakcijama sa subjektima izvan konsolidacijske grupe.“⁸²

⁸⁰ Gulin, D. i Perčević, H.: op. cit., str. 247.

⁸¹ Orsag, S. i Gulin, D. : op. cit., str. 336.

⁸² Gulin, D. i Perčević, H.: op. cit., str. 247. i 248.

Slika 8 Međukompanijski dobiti (gubici)

Izvor: Orsag, S. i Gulin, D. (1996) Poslovne kombinacije. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 336.

„Eliminacija ili poništavanje unutargrupnih dobitaka ili gubitaka te prihoda i rashoda na razini financijskog izvještaja grupe zasniva se na činjenici da jedno društvo u svom financijskom izvještaju ne priznaje dobit kada se zalihe kreću iz jednog pogona u drugi unutar samog društva. Matično društvo u transakciji s podružnicom ostvaruje razliku (dobit) između prihoda i troška prodanih zaliha (rashoda). Međutim, to je transakcija grupe i nije predmet konsolidacije. Za iznos utvrđene razlike umanjuje se vrijednost zaliha kao i iznos zadržane dobiti grupe. Ta razlika često se označava kao nerealizirana unutargrupna dobit.“⁸³

„Ta nerealizirana unutargrupna dobit, s aspekta grupe, smatrat će se realiziranom onog trenutka kad se zalihe prodaju subjektima izvan grupe. Takva su eliminacijska knjiženja najkompleksnija budući da je nerealiziranu dobit potrebno eliminirati iz zaliha. Dakle, glavni problem se javlja kod utvrđivanja nerealizirane dobiti koja se mora eliminirati iz zaliha posebno u situaciji kad su te zalihe djelomično prodane subjektima izvan grupe.“⁸⁴

4.3. Javna objava i registar godišnjih financijskih izvještaja

Kako bi zainteresirani korisnici dobili informacije o financijskom položaju društva, uspješnosti društva i novčanim tokovima društva, poduzetnici su dužni javno objaviti svoje financijske izvještaje. Sukladno Zakonu o računovodstvu, poduzetnici moraju dostaviti svoje financijske izvještaje Financijskoj agenciji (FINI) koja vodi Registar godišnjih financijskih

⁸³ Orsag, S. i Gulin, D. : op. cit., str. 336.

⁸⁴ Gulin, D. i Perčević, H.: op. cit., str. 248.

izvještaja. „Registar godišnjih financijskih izvještaja je središnji izvor informacija o uspješnosti poslovanja i financijskom položaju pravnih i fizičkih osoba koji su obveznici poreza na dobit. Dokumentacija se u registar može dostaviti u papirnatom ili elektroničkom obliku.“⁸⁵

„Nadalje, obveznici javne objave financijskih izvještaja jesu slijedeći:⁸⁶

1. trgovačko društvo i trgovac pojedinac određeni propisima kojima se uređuju trgovačka društva
2. podružnica poduzetnika sa sjedištem u drugoj državi članici ili trećoj državi, u Republici Hrvatskoj, kako je određeno propisima kojima se uređuju trgovačka društva.“

„Ukoliko su trgovačka društva i trgovci pojedinci obveznici sastavljanja godišnjeg izvješća tada Financijskoj agenciji dostavljaju potpuna i točna: ⁸⁷

1. godišnja izvješća s pripadajućim revizorskim izvješćem ako njihovi financijski izvještaji podliježu reviziji
2. konsolidirana godišnja izvješća s pripadajućim revizorskim izvješćem ako njihovi financijski izvještaji podliježu reviziji.“

„S druge strane, poduzetnici, odnosno trgovačka društva i trgovci pojedinci koji nisu obveznici sastavljanja godišnjeg izvješća dužni su Financijskoj agenciji dostaviti slijedeće izvještaje: ⁸⁸

1. godišnje financijske izvještaje s pripadajućim revizorskim izvješćem ako njihovi financijski izvještaji podliježu reviziji
2. godišnje konsolidirane financijske izvještaje s pripadajućim revizorskim izvješćem ako njihovi financijski izvještaji podliježu reviziji.“

„Odgovornost za sastavljanje i javnu objavu financijskih izvještaja imaju izvršni direktori i upravni odbor društva te zakon nalaže da godišnji financijski izvještaji, godišnji konsolidirani

⁸⁵ Pravilnik o RGFI, članak 2 i 7, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_01_1_2.html (8.4.2021.)

⁸⁶ Zakon o računovodstvu, članak 30, točka 1, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (8.4.2021.)

⁸⁷ Zakon o računovodstvu, članak 30, točka 2, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (8.4.2021.)

⁸⁸ Zakon o računovodstvu, članak 30, točka 3, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (8.4.2021.)

financijski izvještaji, godišnje izvješće i konsolidirano godišnje izvješće koji podliježu reviziji moraju biti objavljeni u obliku i sadržaju na temelju kojeg je revizor formirao svoje mišljenje zajedno s punim tekstom revizorskog izvješća. Dakle, poduzetnik ne smije objavljivati nerevidirane podatke kojima bi korisnika objavljenih podataka mogao dovesti u zabludu.“⁸⁹

Zakonom o računovodstvu bili su propisani i rokovi za predaju izvještaja Financijskoj agenciji, no zbog novonastalih okolnosti koje se odnose na pandemiju Covida 19, rokovi za predaju i objavu financijskih izvještaja propisani su Pravilnikom o rokovima predaje financijskih izvještaja i računovodstvene dokumentacije u posebnim okolnostima.

„Prema Pravilniku, financijski podaci za statističke i druge potrebe trebaju se dostaviti Financijskoj agenciji do 30.6., godišnji financijski izvještaji za javnu objavu zajedno s godišnjim izvješćem i revizorskim izvješćem moraju se predati do 31.8. dok je matično društvo dužno godišnje konsolidirane financijske izvještaje s konsolidiranim godišnjim izvješćem, revizorskim izvješćem i drugim dokumentima za javnu objavu dostaviti Financijskoj agenciji do 31.10. „⁹⁰

⁸⁹ Zakon o računovodstvu, članak 31, točka 1 i 2, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (8.4.2021.)

⁹⁰ Pravilnik o rokovima predaje financijskih izvještaja i računovodstvene dokumentacije u posebnim okolnostima, članak 6, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_04_43_895.html (8.4.2021.)

5. SASTAVLJANJE ODVOJENIH I KONSOLIDIRANIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA NA PRIMJERU HEP GRUPE

Kako bi se pobliže objasnila konsolidacija financijskih izvještaja te kako bi se opisali odvojeni i konsolidirani financijski izvještaji, u ovom poglavlju prezentirat će se postupak sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja na primjeru HEP grupe.

5.1. Opći podaci o grupi

Hrvatska elektroprivreda (HEP grupa) je nacionalna energetska grupa povezanih društava koja se bavi proizvodnjom, distribucijom i opskrbom električnom energijom, a u posljednjih nekoliko desetljeća i distribucijom i opskrbom kupaca toplinskom energijom i plinom.

1990. godine je osnovano javno poduzeće Hrvatska elektroprivreda, a 2002. godine je Hrvatska elektroprivreda preoblikovana u HEP grupu. Hrvatska elektroprivreda je organizirana u obliku koncerna kao grupacija povezanih društava.

Vladajuće društvo (matica) HEP grupe je HEP d.d., koje obavlja funkciju korporativnog upravljanja HEP grupom i jamči uvjete za sigurnu i pouzdanu opskrbu kupaca električnom energijom. „Unutar HEP grupe jasno su odvojena (upravljački, računovodstveno i pravno) društva koja obavljaju regulirane djelatnosti (prijenos i distribucija) od nereguliranih djelatnosti (proizvodnja i opskrba). Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o. (HOPS d.o.o.) razdvojen je u odnosu na HEP grupu prema ITO modelu („neovisni operator prijenosa“).“⁹¹

Vladajuće društvo

⁹¹ HEP grupa, dostupno na: <https://www.hep.hr/o-hep-grupi/25> (13.4.2021.)

Ovisna društva u 100% vlasništvu HEP-a d.d.

HEP
Operator
distribucijskog
sustava d.o.o.

HEP
ELEKTRA
d.o.o.

HEP
Proizvodnja
d.o.o.

HEP
Opskrba
d.o.o.

**Plomin
holding**
d.o.o.

HEP
Toplinarstvo
d.o.o.

HEP
Plin d.o.o.

HEP ESCO
d.o.o.

HEP
Upravljanje
imovinom
d.o.o.

HEP
Trgovina
d.o.o.

HEP
Telekomunikacije
d.o.o.

Društva u mješovitom vlasništvu

LNG Hrvatska
d.o.o.
HEP d.d. i
Plinacro

NE Krško
d.o.o.
HEP d.d. i
GEN Energija

Društva u inozemstvu

HEP Energija
d.o.o.
Ljubljana
/Slovenija/

HEP Energija
d.o.o.
Mostar
/BIH/

HEP Energija
d.o.o.
Beograd
/Srbija/

HEP Energija
sh.p.k.
Priština
/Kosovo/

**CS Buško
blato**
d.o.o.
/BIH/

Ustanove

Neovisni operator prijenosnog sustava * društvo razdvojeno prema ITO modelu

Slika 9 Shema društava HEP grupe

Izvor: HEP grupa, dostupno na: <https://www.hep.hr/o-hep-grupi/drustva-hep-grupe-52/shema/56> (13.4.2021)

Kao što je vidljivo na gore prikazanoj shemi, HEP d. d. ima jedanaest društava sa sjedištem u Hrvatskoj u sto postotnom vlasništvu te dva društva u mješovitom vlasništvu. Većina ovisnih društava osnovana je u okviru reorganizacije i restrukturiranja osnovne djelatnosti. Sva društva koja se nalaze u inozemstvu, također su u sto postotnom vlasništvu Hrvatske elektroprivrede.

5.2. Odvojeni financijski izvještaji članova grupe

Kao što je već spomenuto, matično društvo ima obvezu sastavljanja odvojenih (nekonsolidiranih) i konsolidiranih financijskih izvještaja. Odvojeni financijski izvještaji podrazumijevaju financijske izvještaje matičnog društva bez njenih ovisnih društava dok se konsolidirani financijski izvještaji sastavljaju za grupu (matica + ovisna društva).

Odvojeni financijski izvještaji HEP d.d.-a za 2019. godinu sastavljeni su u skladu sa Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja. Financijski izvještaji su pripremljeni po načelu povijesnog troška izuzev određenih financijskih instrumenata i ulaganja u nekretnine koji su iskazani po fer vrijednostima. Također, financijski izvještaji su sastavljeni po načelu nastanka događaja i pod pretpostavkom neograničenog vremena poslovanja.

Nadalje, uprava društva Hrvatske elektroprivrede je odgovorna da odvojeni, ali konsolidirani financijski izvještaji budu realni i objektivni, da se dosljedno primjenjuju odabrane

računovodstvene politike te je odgovorna za davanje razumnih i razboritih prosudbi i procjena.

S obzirom da je HEP d.d. obveznik primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, ono može udjele u ovisnim društvima obračunavati po metodi troška, u skladu s MSFI-jem 9 ili primjenom metode udjela. Hrvatska elektroprivreda je navela u bilješkama uz financijske izvještaje da svoje udjele u ovisnim društvima obračunava primjenom metode troška. Dakle, ulaganja u ovisna društva se iskazuju na kraju izvještajnog razdoblja po trošku ulaganja koji se ispravlja za umanjene vrijednosti.

U slijedećoj su tablici prikazane promjene u vrijednostima udjela matičnog društva u ovisnim društvima i zajedničkim poslovima u 2018. i 2019. godini.

u tisućama kuna	2019. god.	2018. god.
Stanje 1. siječnja	9.578.649	9.465.828
Povećanje temeljnog kapitala HOPS d.o.o.	19.432	-
HEP-Operator distribucijskog sustava d.o.o.	-	37.080
HEP-Toplinarstvo d.o.o.	-141.361	33.545
HEP ESCO d.o.o.	-	15.040
Program Sava d.o.o.	-	-20
Hrvatski centar za čistiju proizvodnju	-	-20
Plomin Holding d.o.o.	16.086	-
HEP - VHS Zaprešić d.o.o.	-20	20
HEP Upravljanje imovinom d.o.o.	-3.698	-
Energetski park Korlat d.o.o.	31.092	-
LNG Hrvatska d.o.o.	216.107	27.176
IE-Nekretnine d.d.	19.661	-
Stanje 31. prosinca	9.735.948	9.578.649

Tablica 3 Promjene u vrijednostima udjela matičnog društva u ovisnim društvima i zajedničkim poslovima

Izvor: HEP grupa, Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68> (14.4.2021.)

Promjene u vrijednostima udjela odnose se na stjecanje udjela u novim ovisnim društvima, stjecanje dodatnih udjela u društvima koja su u mješovitom vlasništvu i gubitak udjela u ovisnim društvima. Početkom 2019. godine ukupna ulaganja u ovisna društva iznosila su 9.578.649 kuna.

Tijekom 2019. godine Hrvatska elektroprivreda stekla je udjele u novim ovisnim društvima i to u Energetskom parku Korlat, IE-Nekretninama i Plomin Holdingu. Također, došlo je do stjecanja novih udjela u društvima koja su u mješovitom vlasništvu kao što je LNG Hrvatska te sad Hrvatska elektroprivreda posjeduje 84% spomenutog poduzeća. Hrvatska elektroprivreda je tijekom 2019. godine i izgubila udjele u ovisnim društvima, tu se konkretno misli na gubitak udjela u HEP-Operatoru distribucijskog sustava d.o.o. koji se razdvojio u odnosu na HEP grupu prema ITO modelu.

Ulaganja u udjele ovisnih društava i ulaganja u zajedničke poslove za 2019. godinu su prikazana u sljedećoj tablici:

u tisućama kuna	udio u vlasništvu	31.12.2019.
HEP - Proizvodnja d.o.o.	100,00%	40
Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o.	100,00%	4.954.151
HEP - Operator distribucijskog sustava d.o.o.	100,00%	1.802.041
HEP - Opskrba d.o.o.	100,00%	20
HEP - Toplinarstvo d.o.o.	100,00%	623.000
HEP - Plin d.o.o.	100,00%	20
HEP ESCO d.o.o.	100,00%	18.960
HEP - Upravljanje imovinom d.o.o.	100,00%	14.297
HEP - Trgovina d.o.o.	100,00%	40
HEP - Telekomunikacije d.o.o.	79,94%	258.798
Plomin Holding d.o.o.	100,00%	16.106
HEP - Elektra d.o.o.	100,00%	20
Energetski park Korlat d.o.o.	100,00%	31.092
IE-Nekretnine d.d.	100,00%	19.661
HEP - VHS Zaprešić d.o.o.	100,00%	-
Zajednički posao: LNG Hrvatska d.o.o.	84,18%	243.283
Zajednički posao: NE Krško	50,00%	1.754.419
Ukupno	-	9.735.948

Tablica 4 Ulaganja u udjele ovisnih društava i ulaganje u zajedničke poslove

Izvor: : HEP grupa, Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68> (14.4.2021.)

Kao što je vidljivo u tablici, skoro su sva ovisna društva u sto postotnom vlasništvu Hrvatske elektroprivrede. Sva su društva klasificirana kao ovisna društva dok je Nuklearna elektrana Krško i LNG Hrvatska klasificirana kao zajednički posao. Vrijednost ukupnih ulaganja u ovisna društva i zajedničke poslove krajem 2019. godine iznosi 9.735.948 kuna.

**IZVJEŠTAJ O FINANCIJSKOM POLOŽAJU NA DAN 31.12.2019.-HRVATSKA
ELEKTROPRIVREDA**

Naziv pozicije	AOP oznaka	Zadnji dan prethodne poslovne godine	Na izvještajni datum tekućeg razdoblja
1	2	3	4
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL	001	0	0
B) DUGOTRAJNA IMOVINA (AOP 003+010+020+031+036)	002	27.846.775.421	27.933.849.628
I. NEMATERIJALNA IMOVINA (AOP 004 do 009)	003	138.163.197	146.340.465
1. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	005	113.245.865	116.170.534
2. Nematerijalna imovina u pripremi	008	24.917.332	30.169.931
II. MATERIJALNA IMOVINA (AOP 011 do 019)	010	700.912.531	641.787.312
1. Zemljište	011	67.546.667	64.224.123
2. Građevinski objekti	012	178.806.478	149.261.270
3. Postrojenja i oprema	013	212.759.995	63.576.001
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	014	8.236.011	6.624.839
5. Predujmovi za materijalnu imovinu	016	91.844.690	105.710.992
6. Materijalna imovina u pripremi	017	121.885.481	232.556.878
7. Ostala materijalna imovina	018	342.793	342.793
8. Ulaganje u nekretnine	019	19.490.416	19.490.416
III. DUGOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA (AOP 021 do 030)	020	10.326.556.305	10.615.373.069
1. Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe	021	7.797.053.901	7.981.529.067
2. Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe	023	515.162.016	624.955.831
3. Ulaganja u udjele (dionice) društava povezanih sudjelujućim interesom	024	1.781.594.850	1.754.418.905
4. Dani zajmovi, depoziti i slično društvima povezanim sudjelujućim interesom	026	35.644.938	0
5. Dani zajmovi, depoziti i slično	028	390.339	274.216
6. Ostala dugotrajna financijska imovina	030	196.710.261	254.195.050
IV. POTRAŽIVANJA (AOP 032 do 035)	031	16.548.243.514	16.438.593.954
1. Potraživanja od poduzetnika unutar grupe	032	16.548.243.514	16.438.593.954
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	036	132.899.874	91.754.828
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA (AOP 038+046+053+063)	037	6.507.749.876	7.153.050.824
I. ZALIHE (AOP 039 do 045)	038	638.606.153	943.493.968
1. Sirovine i materijal	039	3.012.490	3.799.486
2. Trgovačka roba	042	635.593.663	939.694.482
II. POTRAŽIVANJA (AOP 047 do 052)	046	4.049.747.777	4.397.103.045
1. Potraživanja od poduzetnika unutar grupe	047	3.727.787.144	3.875.760.585
2. Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom	048	4.281.702	0
3. Potraživanja od kupaca	049	302.582.154	252.278.942
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	050	112.512	113.428
5. Potraživanja od države i drugih institucija	051	0	9.008.936
6. Ostala potraživanja	052	14.984.265	259.941.154
III. KRATKOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA (AOP 054 do 062)	053	382.553.492	437.065.147
1. Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe	056	118.187.789	214.309.520
2. Dani zajmovi, depoziti i slično	061	89.267.131	57.570.459
3. Ostala financijska imovina	062	175.098.572	165.185.168
IV. NOVAC U BANCI I BLAGAJNI	063	1.436.842.454	1.375.388.664
D) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	064	17.394.810	19.799.737

E) UKUPNO AKTIVA (AOP 001+002+037+064)	065	34.371.920.107	35.106.700.189
F) IZVANBILANČNI ZAPISI	066	3.113.279.533	3.627.657.361
PASIVA			
A) KAPITAL I REZERVE (AOP 068 do 070+076+077+081+084+087)	067	25.217.255.323	26.158.879.035
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	068	19.792.159.200	19.792.159.200
II. REZERVE IZ DOBITI (AOP 071+072-073+074+075)	070	470.002.370	487.701.173
1. Zakonske rezerve	071	406.065.721	423.764.524
2. Ostale rezerve	075	63.936.649	63.936.649
III. REZERVE FER VRIJEDNOSTI (AOP 078 do 080)	077	40.406.826	88.364.717
1. Fer vrijednost financijske imovine raspoložive za prodaju	078	40.406.826	88.364.717
IV. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK (AOP 082-083)	081	4.560.710.852	4.683.346.284
1. Zadržana dobit	082	4.560.710.852	4.683.346.284
V. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE (AOP 085-086)	084	353.976.075	1.107.307.661
1. Dobit poslovne godine	085	353.976.075	1.107.307.661
B) REZERVIRANJA (AOP 089 do 094)	088	221.244.278	223.593.493
1. Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	089	20.746.439	24.267.317
2. Rezerviranja za započete sudske sporove	091	178.867.022	177.695.359
3. Druga rezerviranja	094	21.630.817	21.630.817
C) DUGOROČNE OBVEZE (AOP 096 do 106)	095	4.881.746.244	4.617.932.686
1. Obveze prema poduzetnicima unutar grupe	096	0	4.589.525
2. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	101	217.454.632	182.209.744
3. Obveze prema dobavljačima	103	10.857.623	10.459.043
4. Obveze po vrijednosnim papirima	104	3.560.374.689	3.518.704.171
5. Ostale dugoročne obveze	105	1.087.618.552	883.516.378
6. Odgođena porezna obveza	106	5.440.748	18.453.825
D) KRATKOROČNE OBVEZE (AOP 108 do 121)	107	4.039.053.525	4.086.761.495
1. Obveze prema poduzetnicima unutar grupe	108	3.071.740.501	3.570.336.451
2. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	113	112.061.496	36.285.693
3. Obveze za predujmove	114	796.354	1.741.733
4. Obveze prema dobavljačima	115	664.047.929	395.012.842
5. Obveze prema zaposlenicima	117	7.411.450	8.101.726
6. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	118	133.215.184	27.934.453
7. Ostale kratkoročne obveze	121	49.780.611	47.348.597
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	122	12.620.737	19.533.480
F) UKUPNO – PASIVA (AOP 067+088+095+107+122)	123	34.371.920.107	35.106.700.189
G) IZVANBILANČNI ZAPISI	124	3.113.279.533	3.627.657.361

Tablica 5 Bilanca matičnog društva HEP d.d.

Izvor: : HEP grupa, Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68> (14.4.2021.)

Ulaganja u ovisna društva jesu prikazana u Izvještaju o financijskom položaju matičnog društva u okviru stavke Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe, dok su ulaganja u zajedničke poslove prikazana u okviru stavke Ulaganja u udjele (dionice) društava povezanih sudjelujućim interesom. Ulaganja u ovisna društva su se povećala u odnosu na 2018. godinu za 184.475.166 kuna, dok su se ulaganja u zajedničke poslove smanjila za 27.175.945 kuna.

Dakle, iz svega navedenoga jest vidljiva primjena metode troška prilikom obračuna ulaganja u ovisna društva. HEP d.d. ulaganja u ovisna društva priznaje po trošku ulaganja kojeg tokom godine korigira za različite promjene vrijednosti te se na kraju godine ti iznosi ulaganja zbrajaju i prikazuju u Izvještaju o financijskom položaju matičnog društva.

**RAČUN DOBITI I GUBITKA ZA RAZDOBLJE 1.1.2019-31.12.2019-HRVATSKA
ELEKTROPRIVREDA**

Naziv pozicije	AOP oznaka	Tekuće razdoblje
1	2	3
I. POSLOVNI PRIHODI (AOP 126 do 130)	125	9.315.238.140
1. Prihodi od prodaje s poduzetnicima unutar grupe	126	3.811.351.495
2. Prihodi od prodaje (izvan grupe)	127	5.233.779.484
3. Prihodi na temelju upotrebe vlastitih proizvoda, robe i usluga	128	1.001.383
4. Ostali poslovni prihodi s poduzetnicima unutar grupe	129	203.126.119
5. Ostali poslovni prihodi (izvan grupe)	130	65.979.659
II. POSLOVNI RASHODI (AOP 132+133+137+141+142+143+146+153)	131	8.780.043.844
1. Materijalni troškovi (AOP 134 do 136)	133	8.142.972.747
a) Troškovi sirovina i materijala	134	6.714.730.838
b) Troškovi prodane robe	135	1.172.986.780
c) Ostali vanjski troškovi	136	255.255.129
2. Troškovi osoblja (AOP 138 do 140)	137	104.099.763
a) Neto plaće i nadnice	138	60.445.211
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	139	29.728.866
c) Doprinosi na plaće	140	13.925.686
3. Amortizacija	141	60.004.313
4. Ostali troškovi	142	446.251.692
5. Vrijednosna usklađenja (AOP 144+145)	143	12.329.966
a) dugotrajne imovine osim financijske imovine	144	2.769.535
b) kratkotrajne imovine osim financijske imovine	145	9.560.431
6. Rezerviranja (AOP 147 do 152)	146	13.868.405
a) Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	147	3.665.134
b) Rezerviranja za započete sudske sporove	149	10.203.271
7. Ostali poslovni rashodi	153	516.958
III. FINANCIJSKI PRIHODI (AOP 155 do 164)	154	1.204.646.697
1. Prihodi od ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe	155	828.296.943
2. Ostali prihodi s osnove kamata iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe	158	105.200.402
3. Tečajne razlike i ostali financijski prihodi iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe	159	3.295.419
4. Ostali prihodi s osnove kamata	161	9.031.139
5. Tečajne razlike i ostali financijski prihodi	162	22.259.041
6. Nerealizirani dobiti (prihodi) od financijske imovine	163	231.477.642
7. Ostali financijski prihodi	164	5.086.111
IV. FINANCIJSKI RASHODI (AOP 166 do 172)	165	511.556.795
1. Rashodi s osnove kamata i slični rashodi s poduzetnicima unutar grupe	166	251.670
2. Rashodi s osnove kamata i slični rashodi	168	174.979.540

3. Tečajne razlike i drugi rashodi	169	66.266.549
4. Ostali financijski rashodi	172	270.059.036
V. UKUPNI PRIHODI (AOP 125+154+173 + 174)	177	10.519.884.837
VI. UKUPNI RASHODI (AOP 131+165+175 + 176)	178	9.291.600.639
VII. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (AOP 177-178)	179	1.228.284.198
1. Dobit prije oporezivanja (AOP 177-178)	180	1.228.284.198
VIII. POREZ NA DOBIT	182	120.976.537
IX. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (AOP 179-182)	183	1.107.307.661
1. Dobit razdoblja (AOP 179-182)	184	1.107.307.661
I. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	202	1.107.307.661
II. OSTALA SVEOBUHvatNA DOBIT/GUBITAK PRIJE POREZA (AOP 204 do 211)	203	46.701.697
1. Dobit ili gubitak s osnove naknadnog vrednovanja financijske imovine raspoložive za prodaju	206	46.701.697
III. NETO OSTALA SVEOBUHvatNA DOBIT ILI GUBITAK (AOP 203-212)	213	46.701.697
IV. SVEOBUHvatNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (AOP 202+213)	214	1.154.009.358

Tablica 6 Račun dobiti i gubitka matičnog društva HEP d.d.

Izvor: HEP grupa, Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68> (17.4.2021.)

U tablici 6 prikazan je račun dobiti i gubitka matičnog društva. Kao što je vidljivo u tablici, matično društvo u nekonsolidirani račun dobiti i gubitka uključuje sve prihode i rashode koje je ostvarilo sa svojim ovisnim društvima što nije slučaj kad se sastavlja konsolidirani račun dobiti i gubitka o čemu će više riječi biti u slijedećem poglavlju. Ukupna dobit matičnog društva za 2019. godinu iznosi 1.107.307.661 kuna.

5.3. Konsolidirani financijski izvještaji grupe

Budući da je HEP d.d. matično društvo, ono uz odvojene financijske izvještaje mora sastaviti i konsolidirane financijske izvještaje Grupe. „Konsolidirani financijski izvještaji Društva predstavljaju zbroj imovine, obveza, kapitala i rezervi te rezultate poslovanja Grupe za završeno godišnje razdoblje. Konsolidirani financijski izvještaji sastoje se od financijskih izvještaja Društva i subjekata koje on kontrolira – njegovih ovisnih društava. Uključivanje ovisnih društava u konsolidaciju započinje od datuma na koji Društvo kao matica stječe kontrolu nad tim društvom i prestaje kad Društvo kao matica izgubi kontrolu nad njim.“⁹²

U bilješkama uz financijske izvještaje navedeno je kako HEP grupa za obračun poslovnih kombinacija koristi metodu stjecanja što znači da se imovina i obveze stečenog društva prilikom stjecanja vrednuju po njihovim fer vrijednostima.

⁹² HEP grupa, Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68> (17.4.2021.)

Kao što je već navedeno u prijašnjim poglavljima, primjena metode stjecanja nalaže da se prvo identificira stjecatelj te da se odredi datum stjecanja. Nakon toga se utvrđuje vrijednost stečene imovine i preuzetih obveza, a na kraju se utvrđuje vrijednost goodwilla ili dobiti ostvarene kupnjom po cijeni niže od tržišne. Ukoliko je naknada za stjecanje veća od fer vrijednosti stečene neto imovine nastaje goodwill koji se prikazuje u konsolidiranom izvještaju o financijskom položaju, dok s druge strane, ako je naknada za stjecanja manja od fer vrijednosti stečene neto imovine nastaje dobit od povoljne kupnje te se prikazuje u konsolidiranom računu dobiti i gubitka.

U okviru slijedećeg primjera detaljno će se objasniti primjena metode stjecanja. HEP d.d. je 1. travnja 2019. godine stekao sto posto udjela i glasačkih prava u društvima Energetski park Korlat i plin VTC. Time je Grupa stekla kontrolu te su spomenuta društva postala ovisna društva. Nadalje, u lipnju je stekla sto posto dionica i glasačkih prava u društvu Sunčana elektrana Poreč te u srpnju sto posto udjela i glasačkih prava u društvu IE-Nekretnine. Nakon što se identificira stjecatelj i datum stjecanja, potrebno je utvrditi vrijednost stečene imovine i preuzetih obveza što je prikazano u slijedećoj tablici:

u tisućama kuna	Energetski park Koralt	Plin VTC	Sunčana elektrana Poreč	IE-Nekretnine
Nekretnine, postrojenja i oprema	10	18.666	9.918	507
Zalihe	-	308	-	-
Potraživanja od kupaca	-	2.287	12	225
Ostala potraživanja	6	114	-	46
Ostala imovina	-	756	-	-
Novac i novčani ekvivalenti	12	1.564	2	1.300
Obveze prema dobavljačima	19	2.341	-	13
Obaveze prema zaposlenicima	-	269	-	-
Ostale kratkoročne obveze	-	11.909	88	21
Manjinski udjeli	-	-	-	-
Neto imovina	9	9.176	9.844	2.044
Trošak stjecanja	31.092	19.650	10.114	19.661
Goodwill	31.083	10.474	270	17.617

Tablica 7 Prikaz imovine i obveza koje su rezultat stjecanja

Izvor: HEP grupa, Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68> (17.4.2021.)

Dakle, u gore prikazanoj tablici je utvrđena vrijednost stečene imovine i preuzetih obveza. Na kraju tablice je prikazan iznos neto imovine stečenih društava te trošak stjecanja. U svim

slučajevima je neto imovina stečenih društava manja od troška stjecanja što znači da nastaje goodwill.

Sam proces konsolidacije financijskih izvještaja provodi se u nekoliko faza. Nakon što se utvrdi razlika između naknade za stjecanje i fer vrijednosti neto imovine stečenog društva, treba evidentirati transakcije stjecanja u glavnoj knjizi matice. Nakon toga, provode se eliminacijska knjiženja između članova grupe što je ujedno jedan od najvažnijih koraka u procesu konsolidacije financijskih izvještaja. Kao što je već navedeno, predmet eliminacije su unutargrupna ulaganja, unutargrupna potraživanja i obveze te unutargrupni dobiti i gubici. Potom, matično društvo izrađuje radne bilješke za konsolidaciju te sastavlja konsolidirane financijske izvještaje.

U nastavku su prikazani konsolidirani i nekonsolidirani financijski izvještaji HEP grupe koja se sastoji od matičnog društva HEP d.d. i njegovih ovisnih društava.

**KONSOLIDIRANI I NEKONSOLIDIRANI IZVJEŠTAJ O FINACIJSKOM POLOŽAJU NA DAN
31.12.2019.-HEP GRUPA**

Naziv pozicije 1	AOP oznaka 2	MATIČNO DRUŠTVO 3	HEP grupa 4
A) DUGOTRAJNA IMOVINA (AOP 003+010+020+031+036)	002	27.933.849.628	34.405.638.093
I. NEMATERIJALNA IMOVINA (AOP 004 do 009)	003	146.340.465	310.491.168
1. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	005	116.170.534	206.981.161
2. Goodwill	006	0	59.444.176
3. Predujmovi za nabavu nematerijalne imovine	007	0	0
4. Nematerijalna imovina u pripremi	008	30.169.931	44.020.275
5. Ostala nematerijalna imovina	009	0	45.556
II. MATERIJALNA IMOVINA (AOP 011 do 019)	010	641.787.312	32.910.947.896
1. Zemljište	011	64.224.123	1.040.789.121
2. Građevinski objekti	012	149.261.270	10.660.687.514
3. Postrojenja i oprema	013	63.576.001	17.437.254.215
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	014	6.624.839	169.647.882
5. Predujmovi za materijalnu imovinu	016	105.710.992	147.338.065
6. Materijalna imovina u pripremi	017	232.556.878	3.120.646.257
7. Ostala materijalna imovina	018	342.793	3.846.649
8. Ulaganje u nekretnine	019	19.490.416	330.738.193
III. DUGOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA (AOP 021 do 030)	020	10.615.373.069	269.208.822
1. Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe	021	7.981.529.067	0
2. Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe	023	624.955.831	0
3. Ulaganja u udjele (dionice) društava povezanih sudjelujućim interesom	024	1.754.418.905	2.499.905
4. Dani zajmovi, depoziti i slično	028	274.216	6.089.674
5. Ostala dugotrajna financijska imovina	030	254.195.050	260.619.243

IV. POTRAŽIVANJA (AOP 032 do 035)	031	16.438.593.954	1.781.870
1. Potraživanja od poduzetnika unutar grupe	032	16.438.593.954	0
2. Potraživanja od kupaca	034	0	1.708.179
3. Ostala potraživanja	035	0	73.691
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	036	91.754.828	913.208.337
B) KRATKOTRAJNA IMOVINA (AOP 038+046+053+063)	037	7.153.050.824	8.120.930.550
I. ZALIHE (AOP 039 do 045)	038	943.493.968	1.769.262.177
1. Sirovine i materijal	039	3.799.486	826.873.622
2. Proizvodnja u tijeku	040	0	2.678.687
3. Trgovačka roba	042	939.694.482	939.709.868
II. POTRAŽIVANJA (AOP 047 do 052)	046	4.397.103.045	2.724.272.008
1. Potraživanja od poduzetnika unutar grupe	047	3.875.760.585	0
2. Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom	048	0	0
3. Potraživanja od kupaca	049	252.278.942	2.169.814.644
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	050	113.428	2.568.795
5. Potraživanja od države i drugih institucija	051	9.008.936	201.350.841
6. Ostala potraživanja	052	259.941.154	350.537.728
III. KRATKOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA (AOP 054 do 062)	053	437.065.147	275.241.691
1. Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe	056	214.309.520	0
2. Dani zajmovi, depoziti i slično	061	57.570.459	110.056.523
3. Ostala financijska imovina	062	165.185.168	165.185.168
IV. NOVAC U BANC I BLAGAJNI	063	1.375.388.664	3.352.154.674
C) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	064	19.799.737	31.442.541
D) UKUPNO AKTIVA (AOP 001+002+037+064)	065	35.106.700.189	42.558.011.184
E) IZVANBILANČNI ZAPISI	066	3.627.657.361	10.513.899.520
PASIVA			
A) KAPITAL I REZERVE (AOP 068 do 070+076+077+081+084+087)	067	26.158.879.035	25.610.255.325
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	068	19.792.159.200	19.792.159.200
II. REZERVE IZ DOBITI (AOP 071+072-073+074+075)	070	487.701.173	487.706.830
1. Zakonske rezerve	071	406.071.358	423.770.181
2. Ostale rezerve	075	63.936.649	63.936.649
III. REVALORIZACIJSKE REZERVE	076	0	20.917.773
IV. REZERVE FER VRIJEDNOSTI (AOP 078 do 080)	077	88.364.717	88.364.849
1. Fer vrijednost financijske imovine raspoložive za prodaju	078	88.364.717	88.364.849
V. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK (AOP 082-083)	081	4.683.346.284	3.779.559.608
1. Zadržana dobit	082	4.683.346.284	4.038.046.205
2. Preneseni gubitak	083	0	258.486.597
VI. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE (AOP 085-086)	084	1.107.307.661	1.404.002.155
1. Dobit poslovne godine	085	1.107.307.661	1.460.551.729
2. Gubitak poslovne godine	086	0	56.549.574
VII. MANJINSKI (NEKONTROLIRAJUĆI) INTERES	087	0	37.544.910
B) REZERVIRANJA (AOP 089 do 094)	088	223.593.493	1.195.400.179
1. Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	089	24.267.317	682.163.475
2. Rezerviranja za započete sudske sporove	091	177.695.359	277.189.483
3. Druga rezerviranja	094	21.630.817	236.047.221
C) DUGOROČNE OBVEZE (AOP 096 do 106)	095	4.617.932.686	4.803.494.272
1. Obveze prema poduzetnicima unutar grupe	096	4.589.525	0
2. Obveze za zajmove, depozite i slično društava povezanih sudjelujućim interesom	099	0	9.122.000
3. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	101	182.209.744	337.945.744
4. Obveze prema dobavljačima	103	10.459.043	10.459.043
5. Obveze po vrijednosnim papirima	104	3.518.704.171	3.518.704.171

6. Ostale dugoročne obveze	105	883.516.378	904.217.782
7. Odgođena porezna obveza	106	18.453.825	23.045.532
D) KRATKOROČNE OBVEZE (AOP 108 do 121)	107	4.086.761.495	3.613.690.112
1. Obveze prema poduzetnicima unutar grupe	108	3.570.336.451	0
2. Obveze za zajmove, depozite i slično društava povezanih sudjelujućim interesom	111	0	18.565.000
3. Obveze za zajmove, depozite i slično	112	0	3.005.104
4. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	113	36.285.693	36.285.693
5. Obveze za predujmove	114	1.741.733	727.203.453
6. Obveze prema dobavljačima	115	395.012.842	2.241.425.258
7. Obveze prema zaposlenicima	117	8.101.726	173.760.835
8. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	118	27.934.453	155.221.943
9. Ostale kratkoročne obveze	121	47.348.597	258.222.826
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	122	19.533.480	7.335.171.296
F) UKUPNO – PASIVA (AOP 067+088+095+107+122)	123	35.106.700.189	42.558.011.184
G) IZVANBILANČNI ZAPISI	124	3.627.657.361	10.513.899.520

Tablica 8 Konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o financijskom položaju

Izvor: HEP grupa, Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68> (19.4.2021.)

Konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o financijskom položaju prikazani su usporedno kako bi se uočile razlike koje se tiču eliminacijskih knjiženja. U nekonsolidiranom izvještaju o financijskom položaju prikazana su ulaganja u udjele poduzetnika unutar grupe u iznosu od 7.981.529.067 kuna, dok na toj istoj poziciji u konsolidiranom izvještaju o financijskom položaju iznos je nula što znači da su u potpunosti eliminirana unutargrupna ulaganja. Nadalje, ista stvar je sa pozicijom koja se tiče danih dugoročnih i kratkoročnih zajmova i depozita poduzetnicima unutar grupe. Slijedeća pozicija gdje su provedena eliminacijska knjiženja jest potraživanja od poduzetnika unutar grupe, naime, tu su se morala provesti eliminacijska knjiženja jer grupa ne može potraživati sama od sebe. Također, u prikazanom izvještaju o financijskom položaju jest vidljivo kako je temeljni kapital jednak za matično društvo i grupu što znači da se u konsolidiranom financijskom izvještaju iskazuje temeljni kapital matice, dok se temeljni kapital ovisnih društava eliminira. Osim toga, u pasivi bilance se eliminiraju i dugoročne i kratkoročne obveze prema poduzetnicima unutar grupe.

Nadalje, test umanjenja goodwilla provodi se 31. prosinca svake godine. Kao što je već rečeno, 2019. godine HEP grupa stekla je četiri društva. Stjecanjem tih društava nastao je Goodwill te je on u cijelosti alociran na ta društva kao što je prikazano u tablici ispod.

GOODWILL	31.12.2019
Energetski park Korlat d.o.o.	31.083,00
Plin VTC d.o.o.	10.474,00
Sunčana elektrana Poreč d.o.o.	270,00
IE-Nekretnine d.d.	17.617,00
UKUPNO	59.444,00

Tablica 9 Alokacija Goodwilla na stečena društva

Izvor: HEP grupa, Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68> (03.07.2021.)

Stečena društva identificirana su kao jedinice koje stvaraju novac te se goodwill odnosi na dobru tržišnu poziciju spomenutih društava te očekivanu sinergiju s HEP grupom koja će nastati nakon stjecanja. Na dan 31. prosinca 2019. godine, Grupa je provela test umanjenja vrijednosti goodwill-a sa zaključkom kako nije potrebno raditi umanjenje vrijednosti. Kako bi HEP grupa procijenila postoji li neki pokazatelj da je imovina umanjena koristi vanjske i unutarnje izvore informacija. „Vanjski izvori informacija odnose se na pokazatelje da je tijekom razdoblja došlo do znatnijeg pada vrijednosti predmetne imovine, da su tijekom razdoblja nastale značajne promjene s negativnim utjecajem na subjekt ili da su se tijekom razdoblja značajno povećale kamatne stope ili druge tržišne stope povrata od ulaganja. Unutarnji izvori podataka podrazumijevaju dokaze o zastarjelosti ili fizičkom oštećenju imovine te dokaze o koji ukazuju na to da je gospodarski učinak imovine lošiji od očekivanog.“⁹³ S obzirom da je HEP grupa zaključila kako nije potrebno raditi umanjenje vrijednosti znači da knjigovodstvena vrijednost jedinice koja stvara novac manja od nadoknadivog iznosa „koji se mjeri kao iznos fer vrijednosti jedinice koja stvara novac umanjena za troškove otuđenja ili kao njezina vrijednost pri uporabi, ovisno o tome koji iznos je viši.“⁹⁴ Goodwill je uključen u knjigovodstvene vrijednosti stečenih društava, odnosno jedinica koje stvaraju novac.

U nastavku je prikazan konsolidirani i nekonsolidirani račun dobiti i gubitka HEP d.d. i Grupe za 2019. godinu. Izvještaji su ponovno prikazani usporedno kako bi se lake uočila eliminacijska knjiženja.

⁹³ MRS 36 *Umanjenje imovine*, točka 12, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (11.07.2021)

⁹⁴ MRS 36 *Umanjenje imovine*, točka 18, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR> (11.07.2021)

**KONSOLIDIRANI I NEKONSOLIDIRANI RAČUN DOBITI I GUBITKA ZA RAZDOBLJE 1.1.-
31.12.2019.**

Naziv pozicije	AOP oznaka	MATIČNO DRUŠTVO	HEP grupa
1	2	3	4
I. POSLOVNI PRIHODI (AOP 126 do 130)	125	9.315.238.140	15.515.243.375
1. Prihodi od prodaje s poduzetnicima unutar grupe	126	3.811.351.495	0
2. Prihodi od prodaje (izvan grupe)	127	5.233.779.484	14.542.406.274
3. Prihodi na temelju upotrebe vlastitih proizvoda, robe i usluga	128	1.001.383	78.102.545
4. Ostali poslovni prihodi s poduzetnicima unutar grupe	129	203.126.119	0
5. Ostali poslovni prihodi (izvan grupe)	130	65.979.659	894.734.556
II. POSLOVNI RASHODI (AOP 132+133+137+141+142+143+146+153)	131	8.780.043.844	13.820.940.958
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	132	0	-318.393
2. Materijalni troškovi (AOP 134 do 136)	133	8.142.972.747	7.985.330.091
<i>a) Troškovi sirovina i materijala</i>	134	6.714.730.838	5.548.102.213
<i>b) Troškovi prodane robe</i>	135	1.172.986.780	1.152.888.644
<i>c) Ostali vanjski troškovi</i>	136	255.255.129	1.284.339.234
3. Troškovi osoblja (AOP 138 do 140)	137	104.099.763	1.922.373.821
<i>a) Neto plaće i nadnice</i>	138	60.445.211	1.194.326.127
<i>b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća</i>	139	29.728.866	491.077.566
<i>c) Doprinosi na plaće</i>	140	13.925.686	236.970.128
4. Amortizacija	141	60.004.313	2.069.381.017
5. Ostali troškovi	142	446.251.692	1.308.607.363
6. Vrijednosna usklađenja (AOP 144+145)	143	12.329.966	282.159.609
<i>a) dugotrajne imovine osim financijske imovine</i>	144	2.769.535	90.253.310
<i>b) kratkotrajne imovine osim financijske imovine</i>	145	9.560.431	191.906.299
7. Rezerviranja (AOP 147 do 152)	146	13.868.405	192.658.732
<i>a) Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze</i>	147	3.665.134	117.951.453
<i>b) Rezerviranja za započete sudske sporove</i>	149	10.203.271	56.554.105
<i>c) Druga rezerviranja</i>	152	0	18.153.174
8. Ostali poslovni rashodi	153	516.958	60.748.718
III. FINANCIJSKI PRIHODI (AOP 155 do 164)	154	1.204.646.697	281.198.577
1. Prihodi od ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe	155	828.296.943	0
2. Ostali prihodi s osnove kamata iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe	158	105.200.402	0
3. Tečajne razlike i ostali financijski prihodi iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe	159	3.295.419	0
4. Ostali prihodi s osnove kamata	161	9.031.139	14.186.174
5. Tečajne razlike i ostali financijski prihodi	162	22.259.041	29.874.385
6. Nerealizirani dobiti (prihodi) od financijske imovine	163	231.477.642	231.477.649
7. Ostali financijski prihodi	164	5.086.111	5.660.369
IV. FINANCIJSKI RASHODI (AOP 166 do 172)	165	511.556.795	257.160.908
1. Rashodi s osnove kamata i slični rashodi s poduzetnicima unutar grupe	166	251.670	0
2. Rashodi s osnove kamata i slični rashodi	168	174.979.540	178.782.294
3. Tečajne razlike i drugi rashodi	169	66.266.549	75.928.238
4. Nerealizirani gubici (rashodi) od financijske imovine	170	0	2.558
5. Vrijednosna usklađenja financijske imovine (neto)	171	0	0

6. Ostali financijski rashodi	172	270.059.036	2.447.818
V. UKUPNI PRIHODI (AOP 125+154+173 + 174)	177	10.519.884.837	15.796.441.952
VI. UKUPNI RASHODI (AOP 131+165+175 + 176)	178	9.291.600.639	14.078.101.866
VII. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (AOP 177-178)	179	1.228.284.198	1.718.340.086
1. Dobit prije oporezivanja (AOP 177-178)	180	1.228.284.198	1.718.340.086
2. Gubitak prije oporezivanja (AOP 178-177)	181	0	0
VIII. POREZ NA DOBIT	182	120.976.537	315.695.495
IX. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (AOP 179-182)	183	1.107.307.661	1.402.644.591
1. Dobit razdoblja (AOP 179-182)	184	1.107.307.661	1.402.644.591
2. Gubitak razdoblja (AOP 182-179)	185	0	0
DODATAK RDG-u (popunjavanje poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)			
X. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (AOP 200+201)	199	0	1.402.644.591
1. Pripisana imateljima kapitala matice	200	0	1.404.002.155
2. Pripisana manjinskom (nekontrolirajućem) interesu	201	0	-1.357.564
IZVJEŠTAJ O OSTALOJ SVEOBUHVAATNOJ DOBITI (popunjavanje poduzetnik obveznik primjene MSFI-a)			
I. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	202	1.107.307.661	1.402.644.591
II. OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT/GUBITAK PRIJE POREZA (AOP 204 do 211)	203	46.701.697	44.380.507
1. Promjene revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine	205	0	-4.596.486
2. Dobit ili gubitak s osnove naknadnog vrednovanja financijske imovine raspoložive za prodaju	206	46.701.697	47.957.917
3. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti/gubitku društava povezanih sudjelujućim interesom	209	0	1.019.076
4. Aktuarski dobici/gubici po planovima definiranih primanja	210	0	0
5. Ostale nevlasničke promjene kapitala	211	0	0
III. POREZ NA OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT RAZDOBLJA	212	0	0
IV. NETO OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK (AOP 203-212)	213	46.701.697	44.380.507
V. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (AOP 202+213)	214	1.154.009.358	1.447.025.098
DODATAK Izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti (popunjavanje poduzetnik koji sastavlja konsolidirani izvještaj)			
VI. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (AOP 216+217)	215	0	1.447.025.098
1. Pripisana imateljima kapitala matice	216	0	1.448.382.662
2. Pripisana manjinskom (nekontrolirajućem) interesu	217	0	-1.357.564

Tablica 10 Konsolidirani i nekonsolidirani račun dobiti i gubitka

Izvor: HEP grupa, Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68> (19.4.2021.)

Prva stavka gdje su vidljiva eliminacijska knjiženja jest prihodi od prodaje poduzetnicima unutar grupe te ostali poslovni prihodi s poduzetnicima unutar grupe. Naime, te stavke u konsolidiranom računu dobiti i gubitka imaju vrijednost nula jer se moraju eliminirati ostvareni unutargrupni prihodi. To isto vrijedi i za financijske prihode koji su ostvareni unutar grupe. Također, u prikazanom računu dobiti i gubitka jest vidljivo da isto pravilo vrijedi i za rashode. Pozicija rashodi s osnove kamata i slični rashodi s poduzetnicima unutar grupe kod matičnog društva iznosi 251.670 kuna, dok kod Grupe iznosi nula kuna. Dakle svi međusobni

prihodi i rashodi ostvareni između matičnog društva i njegovih ovisnih društava se eliminiraju kako bi konsolidirani račun dobiti i gubitka istinito prikazivao uspješnost HEP grupe.

S obzirom da HEP d.d. obavlja funkciju korporativnog upravljanja grupom, troškovi tog upravljanja iskazani su u računu dobiti i gubitka ovisnih društava u okviru stavke Administrativni troškovi – povezana društva. U okviru te stavke iskazani su troškovi nabave električne energije od HEP d.d.-a, troškovi najma, troškovi usluga te troškovi upravljanja HEP grupom.

Nadalje, prikazan je usporedni prikaz odvojenog i konsolidiranog izvještaja o novčanim tokovima. Vidljivo je kako HEP grupa ostvaruje pozitivan novčani tok samo iz poslovnih aktivnosti, dok iz investicijskih i financijskih aktivnosti ostvaruje negativan novčani tok. Ista situacija je i kod HEP d.d.-a, odnosno matičnog društva.

**KONSOLIDIRANI I NEKONSOLIDIRANI IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA ZA
RAZDOBLJE 1.1.-31.12.2019.**

Naziv pozicije	AOP oznaka	MATIČNO DRUŠTVO	HEP GRUPA
1	2	3	4
Novčani tokovi od poslovnih aktivnosti			
1. Novčani primici od kupaca	001	13.196.763.717	19.316.874.308
2. Novčani primici od tantijema, naknada, provizija i sl.	002	10.020.224	42.955.870
3. Novčani izdaci dobavljačima	005	-	-
4. Novčani izdaci za zaposlene	006	-89.185.574	-1.519.906.360
5. Ostali novčani primici i izdaci	008	-1.125.375.547	-3.753.152.482
I. Novac iz poslovanja (AOP 001 do 008)	009	854.205.444	3.291.602.911
6. Novčani izdaci za kamate	010	-177.611.331	-183.710.386
7. Plaćeni porez na dobit	011	-76.952.142	-297.646.259
A) NETO NOVČANI TOKOVI OD POSLOVNIH AKTIVNOSTI (AOP 009 do 011)	012	599.641.971	2.810.246.266
Novčani tokovi od investicijskih aktivnosti			
1. Novčani primici od prodaje dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine	013	1.197.217	9.686.530
2. Novčani primici od dividendi	016	401.084.182	5.531.705
3. Ostali novčani primici od investicijskih aktivnosti	018	9.288.994	31.370.056
II. Ukupno novčani primici od investicijskih aktivnosti (AOP 013 do 018)	019	411.570.393	546.588.291
1. Novčani izdaci za kupnju dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine	020	-185.735.498	-2.360.520.555
2. Novčani izdaci s osnove danizh zajmova i štednih uloga	022	-215.947.349	0
3. Ostali novčani izdaci od investicijskih aktivnosti	024	-407.254.106	-80.516.958

III. Ukupno novčani izdaci od investicijskih aktivnosti (AOP 020 do 024)	025	-808.936.953	-2.441.037.513
B) NETO NOVČANI TOKOVI OD INVESTICIJSKIH AKTIVNOSTI (AOP 019 + 025)	026	-397.366.560	-1.894.449.222
Novčani tokovi od financijskih aktivnosti			
1. Ostali novčani primici od financijskih aktivnosti	030	139.057.824	297.391.249
IV. Ukupno novčani primici od financijskih aktivnosti (AOP 027 do 030)	031	139.057.824	297.391.249
1. Novčani izdaci za otplatu glavnice kredita, pozajmica i drugih posudbi i dužničkih financijskih instrumenata	032	-176.782.104	-176.782.104
2. Novčani izdaci za isplatu dividendi	033	-212.385.645	-212.385.645
3. Ostali novčani izdaci od financijskih aktivnosti	036	-13.619.276	-252.092.314
V. Ukupno novčani izdaci od financijskih aktivnosti (AOP 032 do 036)	037	-402.787.025	-641.260.063
C) NETO NOVČANI TOKOVI OD FINANCIJSKIH AKTIVNOSTI (AOP 031+037)	038	-263.729.201	-343.868.814
D) NETO POVEĆANJE ILI SMANJENJE NOVČANIH TOKOVA (AOP 012 + 026 + 038 + 039)	040	-61.453.790	571.928.230
E) NOVAC I NOVČANI EKVIVALENTI NA POČETKU RAZDOBLJA	041	1.436.842.454	2.780.226.444
F) NOVAC I NOVČANI EKVIVALENTI NA KRAJU RAZDOBLJA (AOP 040+041)	042	1.375.388.664	3.352.154.674

Tablica 11 Konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o novčanim tokovima

Izvor: HEP grupa, Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68> (03.07.2021.)

U nastavku je prikazan konsolidirani izvještaj o promjenama kapitala za 2019. godinu. Izvještaj prikazuje sva konta kapitala koja utječu na konačno stanje kapitala. Ukupna glavnica HEP grupe se 2019. godine povećala u odnosu na 2018. godinu iz razloga što su se sva konta kapitala, osim temeljnog kapitala 2019. godine u odnosu na 2018. povećala.

KONSOLIDIRANI IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA KAPITALA ZA GODINU ZAVRŠENU 31.12.2019.

U tisućama kn	Temeljni kapital	Rezerve	Zadržana dobit/preneseni gubitak	Vlasniku kapitala matice	Nekontrolirajućem interesu	Ukupno glavnica
STANJE 1.1.2018.	19.792.159	162.242	6.041.625	25.996.026	-	25.996.026
Usklađenje prethodnog razdoblja – MSFI 9	-	(22.178)	27.046	4.868	-	4.868

Usklađenje prethodnog razdoblja – MSFI 15	-	-	(2.685.047)	(2.685.047)	-	(2.685.047)
Ukupno usklađenje prethodnog razdoblja	-	(22.1789)	(2.685.001)	(2.680.179)	-	(2.680.179)
Stanje 1.1.2018.	19.792.159	140.064	3.383.624	23.315.847	-	23.315.847
Dobit tekuće godine	-	-	1.364.752	1.364.752	-	1.364.752
Ostala sveobuhvatna dobit	-	(73.143)	(18.645)	(92.788)	-	(92.788)
Ukupno sveobuhvatna dobit	-	(74.143)	1.346.107	1.271.964	-	1.271.964
Isplata dividende vlasniku	-	-	(218.413)	(218.413)	-	(218.413)
Stanje 31.12.2018	19.792.159	65.921	4.511.318	24.369.398	-	24.369.398
Dobit tekuće godine	-	-	1.404.003	1.404.003	(1.358)	1.402.645
Ostala sveobuhvatna dobit	-	43.362	1.019	44.381	-	44.381
Ukupno sveobuhvatna dobit	-	43.362	1.405.022	1.448.384	(1.358)	1.447.026
Nekontrolirajući udio LNG	-	-	(32.686)	(32.686)	38.903	6.217
Isplata dividendi vlasniku	-	-	(212.386)	(212.386)	-	(212.386)
Stanje 31.12.2019	19.792.159	109.283	5.671.268	25.572.710	37.545	25.610.255

Tablica 12 Konsolidirani izvještaj o promjenama kapitala

Izvor: HEP grupa, Financijska izvješća, dostupno na: <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68> (03.07.2021.)

6. ZAKLJUČAK

Financijski izvještaji jesu polazna točka za analizu poslovanja te upravo iz tog razloga u njima moraju biti prikazane istinite i fer informacije o financijskom položaju, uspješnosti i novčanim tokovima poduzeća. U suvremenim tržišnim uvjetima naglašeno je međusobno povezivanje društava kako bi opstala na rastućem i promjenjivom tržištu. Iz tog razloga, matično društvo neke grupe dužno je uz odvojene (nekonsolidirane) financijske izvještaje sastaviti i prezentirati konsolidirane financijske izvještaje. Konsolidirani financijski izvještaji su izvještaji grupe koji su prikazani kao da je riječ o jednom ekonomskom subjektu. Nadalje, konsolidirani financijski izvještaji imaju svoje prednosti i nedostatke. S jedne strane omogućuju uvid u financijsko stanje grupe kao da je riječ o jednom ekonomskom subjektu, dok s druge strane onemogućuju uvid u financijsku situaciju članova grupe.

Kroz rad su opisani i detaljno objašnjeni postupci konsolidacije financijskih izvještaja te proces konsolidacije koji se sastoji od nekoliko faza. Također, detaljno je pojašnjena zakonska regulativa koja se tiče sastavljanja i prezentiranja odvojenih i konsolidiranih financijskih izvještaja te zakonska regulativa koja se odnosi na pripajanje, spajanje i preuzimanje društava. Relevantna metoda za obračun poslovnih spajanja jest metoda stjecanja, odnosno kupnje. Nadalje, jedan od najvažnijih koraka u sastavljanju konsolidiranih financijskih izvještaja jest provođenje eliminacijskih knjiženja i evidentiranje razlike između troška poslovnog spajanja tj. naknade za stjecanje i fer vrijednosti neto imovine stečenog društva. Razlika između troška poslovnog spajanja tj. naknade za stjecanje i fer vrijednosti neto imovine može se evidentirati kao goodwill ili dobit od povoljne kupnje, ovisno koja je od te dvije veličine veća, dok se eliminacijska knjiženja odnose na eliminaciju unutargrupnih ulaganja, potraživanja, obveza, dobitaka i gubitaka.

Ulaganja matičnog društva u ovisna društva detaljno su objašnjena na praktičnom primjeru HEP d.d.-a i njegovih ovisnih društava. Također, na praktičnom primjeru su analizirani i uspoređeni odvojeni (nekonsolidirani) i konsolidirani financijski izvještaji.

U Republici Hrvatskoj ta tematika još nije dovoljno razvijena i objašnjena te nije razumljiva velikom broju ljudi iz razloga što u Hrvatskoj nema puno društava koji su obveznici konsolidacije financijskih izvještaja te je hrvatsko tržište kapitala pretežito nerazvijeno.

LITERATURA

1. Alpha Capitalis (2019) *POSLOVNE KOMBINACIJE: Pripajanje trgovačkog društva u 5 koraka*, preuzeto 10. ožujka 2021. s <https://alphacapitalis.com/2019/01/02/poslovne-kombinacije-pripajanje-trgovackog-drustva-u-5-koraka/>
2. Alpha Capitalis (2019) *Purchase Price Allocation – metoda stjecanja (kupnje)* preuzeto 19. ožujka 2021. s <https://alphacapitalis.com/2018/03/22/purchase-price-allocation-metoda-stjecanja-kupnje/>
3. Baica, Z. (2011) *Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške*, Zagreb: Računovodstvo i porezi u praksi [online], 11/2011, dostupno na: <https://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/casopisprivitak/ripup-2011-11-036.pdf> (9.3.2021.)
4. Beams, A. F. (1992) *Advanced Accounting*. New Jersey: Prentice Hall.
5. Gadget-info.com (b. d.) *The difference between the method of purchase and the pooling of interests*, preuzeto 19. ožujka 2021. s <https://hr.gadget-info.com/difference-between-pooling-interest-method>
6. Gulin, D. (b.d.) *Kriteriji provođenja i postupci konsolidacije financijskih izvještaja*, preuzeto 23. ožujka 2021. s <https://www.yumpu.com/xx/document/read/23207859/kriteriji-provoaaenja-i-postupci-konsolidacije-financijskih-izvjeataja>
7. Gulin, D. i Perčević, H. (2013) *Financijsko računovodstvo: izabrane teme*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.
8. HEP grupa, *Financijska izvješća*, preuzeto 03. srpnja 2021. s <https://www.hep.hr/investitori/financijski-podaci/financijska-izvjesca/68>
9. HEP grupa, *opći podaci*, preuzeto 20. travnja 2021. s <https://www.hep.hr/o-hep-grupi/25>
10. International Accounting Standards Bord, preuzeto 8. ožujka 2021. s <https://www.ifrs.org/groups/international-accounting-standards-board/>
11. Kramar, K. i Pretnar Abičić, S. (2019). *MRS i MSFI*, Zagreb: Knjižnica za računovođe, plaće i računovodstveni standardi preuzeto 8. ožujka 2021 s <https://www.racunovodja.hr/33/mrs-i-msfi-uniqueidmRRWSbk196E4DjKFq6pChBZsCk8bXzARdeJ4z5ar7GTx95zl5NTmuw/>
12. Narodne novine (2015) *Hrvatski standardi financijskog izvještavanja*, 86/2015, preuzeto 29. ožujka 2021. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html

13. Narodne novine (2016) *Pravilnik o načinu vođenja registra godišnjih financijskih izvještaja te načinu primanja i postupku provjere potpunosti i točnosti godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća*, 1/2016, preuzeto 8. travnja 2021. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_01_1_2.html
14. Narodne novine (2020) *Pravilnik o rokovima predaje financijskih izvještaja i računovodstvene dokumentacije u posebnim okolnostima*, 43/2020, preuzeto 8. travnja 2021. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_04_43_895.html
15. Narodne novine (2020) *Zakon o računovodstvu*, 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, preuzeto 8. travnja 2021. s <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu>
16. Orsag, S. i Gulin, D. (1996) *Poslovne kombinacije*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.
17. Perčević, H. (2018) *Mjerenje ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranim financijskim izvještajima matičnog društva*. Zagreb: Računovodstvo i financije 11/2018.
18. Perčević, H. (2020) *Sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja za 2019. godinu*, Zagreb: Računovodstvo i financije, 9/2020.
19. Pervan, I. (2012) *Računovodstvo poslovnih spajanja-prema MSFI I HSFI*. Zagreb: RRiF-plus.
20. Proklin P., Brankić V. (2004) *Računovodstvene politike i bilješke uz temeljna financijska izvješća*, Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije, 2/2004, str. 110.
21. Službeni list Europske unije (2019) *Međunarodni standardi financijskog izvještavanja*, preuzeto 11. srpnja 2021. s <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR>
22. Vukšić, Z. (2016) *Porezno i računovodstveno motrište prijenosa poslovanja*, Zagreb: Porezni vjesnik, 6/2016, str. 98-120.
23. Žager, K., Mamić Sačer I., Sever Mališ S., Žager L., (2008) *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia.
24. Žic, I. (2000) *Konsolidirana financijska izvješća i postupak konsolidacije*, Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije, 4/2000, str 28-37.

POPIS SLIKA

Slika 1 Pripajanje ili fuzija	11
Slika 2 Spajanje (statutarna konsolidacija)	15
Slika 3 Preuzimanje (akvizicija)	16
Slika 4 Primjer izgleda radnih bilješki za konsolidaciju financijskih izvještaja	28
Slika 5 Pojednostavljeni postupak konsolidacije financijskih izvještaja	29
Slika 6 Odnos dionica konsolidiranog subjekta	33
Slika 7 Međukompanijska ulaganja	34
Slika 8 Međukompanijski dobiti (gubici)	35
Slika 9 Shema društava HEP grupe	40

POPIS TABLICA

Tablica 1 Prikaz razlike između metode udruživanja interesa i metode kupnje	14
Tablica 2 Usporedni prikaz zahtjeva MRS 27 i HSFI 2 u pogledu mjerenja ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima matice.....	22
Tablica 3 Promjene u vrijednostima udjela matičnog društva u ovisnim društvima i zajedničkim poslovima	41
Tablica 4 Ulaganja u udjele ovisnih društava i ulaganje u zajedničke poslove	42
Tablica 5 Bilanca matičnog društva HEP d.d.....	44
Tablica 6 Račun dobiti i gubitka matičnog društva HEP d.d.	46
Tablica 7 Prikaz imovine i obveza koje su rezultat stjecanja	47
Tablica 8 Konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o financijskom položaju	50
Tablica 9 Alokacija Goodwilla na stečena društva.....	51
Tablica 10 Konsolidirani i nekonsolidirani račun dobiti i gubitka	53
Tablica 11 Konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o novčanim tokovima	55
Tablica 12 Konsolidirani izvještaj o promjenama kapitala	56

ŽIVOTOPIS

Osobni podaci

Ime/prezime	Aleksandra Strabić
Adresa	Cigrovec 186/1, 49 218 Pregrada
E – mail	a.strabic@net.efzg.hr
Datum rođenja	18. lipnja 1997.
Spol	Ženski

Obrazovanje i osposobljavanje

2016-2021	Integrirani preddiplomski i diplomski Sveučilišni studij poslovne ekonomije, smjer Računovodstvo i revizija
2012-2016	Srednja škola Pregrada, smjer opća gimnazija

Radno iskustvo

07/2017	Računovodstvo Omco Croatia d.o.o., Hum na Sutli 107/5, Hum na Sutli
07/2018	Računovodstvo Omco Croatia d.o.o., Hum na Sutli 107/5, Hum na Sutli
03.05.2021 - ...	Računovodstvo i financije BDF SERVIS d.o.o., Hum na Sutli 107/4, Hum na Sutli

Dodatni podaci

Materinski jezik	Hrvatski
<i>Drugi jezici:</i>	
Engleski	B2 Samostalni korisnik
Njemački	B1 Razvojni korisnik
Računalne vještine	Vješto baratanje Office alatima (Word, Excel, PowerPoint)